

Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta
ARVIOINTIKERTOMUS
2019

KUOPIO

SISÄLLYS

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	1
1 TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TARKASTUSTOIMINTA	2
1.1 Tehtävä ja kokoonpano.....	2
1.2 Ulkoisen tarkastuksen järjestäminen	3
2 KAUPUNGIN STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI	4
2.1 Kuopion strategia.....	4
2.2 Talousarvioprosessi	5
2.3 Henkilöstö, rekrytointi ja yhteistoimintaneuvottelut	6
2.4 Yhteenveto tavoitteiden toteutumisesta	7
3 KAUPUNGIN TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI	15
3.1 Talousarvioletavoitteiden asettaminen ja sitovuus	16
3.2 Investoinnit ja lainakanta	19
3.3 Korjausvelka	20
3.4 Kaupungin talouden tasapainottaminen	20
4 TOIMINNAN ARVIOINTI TYÖOHJELMAN MUKAISESTI	21
4.1 Kansalaistoiminnan palvelut.....	21
4.2 Savo-Pielisen jätelautakunta ja Jätekukko Oy	24
4.3 Asuntotoimi	25
4.4 Tilakeskus	26
4.5 Suun terveydenhoito	27
4.6 Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä	28
4.7 Sansia Oy	29
4.8 Kiinteistö-KYS Oy	30
4.9 Niiralan Kulma Oy	31
4.10 Nuorisopalvelut.....	32
4.11 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen.....	33
5 KONSERNITAVOITTEIDEN JA -TALOUDEN TOTEUTUMIEN ARVIOINTI	35
5.1 Konsernissa arviointivuonna tapahtuneet muutokset.....	36
5.2 Omistajaohjaus	37
5.3 Konsernitavoitteiden toteutuma.....	37
5.4 Konsernitalouden toteutuma	39
6 ARVIOINTIHAVAINTOJEN JÄLKISEURANTA.....	41
7 YHTEENVETO/VASTINEPYYNNÖT VUODEN 2019 HAVAINNOISTA	43
8 ALLEKIRJOITUKSET	44

Kuopion kaupungin arviointikertomus 2019
Kuopion kaupungin tarkastustoimisto
Tulliportinkatu 31
70100 Kuopio
www.kuopio.fi

Ulkoasu ja taitto: Kuopion kaupunki / Tarkastustoimisto
Painopaikka: Kuopion kaupunki / Tulostuskeskus
Kannen kuva: Kuopion kaupunki / Kaupungintalo / Vicente Serra
Takakannen kuva: Kuopion kaupunki / Savilahti, Teos: Lentoon, Markku Viitasalo 1982/ Kuva: Vicente Serra
Valokuvat: Kuopion kaupungin kuvapankki, Tarkastustoimisto, Kuopion kaupungin viestintä

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Tarkastuslautakunnan arviointityö perustuu valtuustokauden kattavaan arviointisuunnitelmaan ja vuosittain laadittavaan arviointiohjelmaan. Arviointikokouksissa on käsitelty tarkastustoimen hallintoon ja tarkastustoimintaan liittyviä asioita sekä toimialojen ja konserniyhteisöjen arviointeja.

Vuoden 2019 arvioinnissa tarkastuslautakunta kokoontui yhteensä 18 kertaa. Kevään arviointikokouksia peruttiin kaksi koronavirustilanteesta johtuen, mutta sähköistä kokousaineistoa on pystytty hyödyntämään arviointityön tukena ilman kokoontumista. Tarkastuslautakunta siirtyi sähköiseen etäkokouskäytäntöön arviointikertomuksen valmistelun yhteydessä. Kokousjärjestely on toiminut erittäin hyvin.

Kuopiolle on lakisääteinen kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkänaikavälin tavoitteista. Strategiavalmistelussa päätettiin, että strategiaa täydennetään erillisillä poikkihallinnollisilla toimenpideohjelmilla, joissa tullaan tarkemmin konkretisoimaan valtuustokauden tavoitteet, mittarit ja toimenpiteet. Toimenpideohjelmat laaditaan strategian näkökulmittain: Kasvava Kuopio, Hyvinvoiva Kuopio, Uudistuva Kuopio ja Resurssivoiva Kuopio. Kuopion resurssivoivausohjelma laadittiin syksyllä 2017 yhtä aikaa strategiatyön kanssa.

Toimenpideohjelmissa kaikki eivät ole vielä valmisteet, vaikka valtuuston toimintakausi alkaa lähestyä viimeistä neljännettä. Jatkossa uuden valtuuston laatiessa alkavalle toimikaudelleen strategian, tulisi laatia myös toimenpideohjelmat mahdollisimman nopeasti, jotta ne tukisivat varhaisessa vaiheessa strategisia tavoitteita.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida vuosittain kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden toteutumista. Tarkastuslautakunnan laskelman mukaan Kuopion kaupunginvaltuusto on asettanut kaupunkistrategiasta johdettuja valtuustoon nähdyn sitovia tavoitteita yhteensä 47, joista toteutuneita on 31. Tavoitteista 12 on jäänyt toteutumatta ja neljää tavoitetta ei voitu arvioida, koska mittaritieto puuttui tai sen ei katsottu kuvaavan tavoitteiden toteutumista. Liikelaitoksille ja konserniyhtiöille asetetut tavoitteet pääosin saavutettiin.

Vuosi 2019 osoittautui taloudellisesti hyvin haastavaksi. Talous sukelsi ja ilman Kuopion Veden yhtiöittämisestä saatua kertaerää talous olisi jäänyt 38 milj. euroa alijäämäiseksi. Kuopiolle alkaa pikkuhiljaa loppua mahdollisuudet kertaeriin, joten pitkänlinjan talouden oikaiseminen on edessä. Vaikea taloudellinen tilanne aiheutti sen, että syksyllä kaupunginhallitus käynnisti yhteistoimintaneuvottelut talouden tasapainottamiseksi. Vuosille 2020 ja 2021 haettiin näin 10 milj. euroa pysyviä säästöjä. Valitettavasti neuvotteluista ei selvitty ilman irtisanomisia.

Arviointivuoden lopussa alkanut koronaepidemia haastaa tulevan vuoden ja seuraavat vuodet ennen näkemättömällä tavalla. Tätä kirjoittaessani kukaan ei tiedä mihin epidemia johtaa. Millaisia vaikutuksia sillä on kuntalaisiin lyhyellä ja toisaalta pitkällä aikavälillä?

Se tiedetään, että epidemiasta johtuvat palveluiden muutokset koskettavat suoraan tai epäsuorasti jokaista kuntalaista. Mm. kouluissa, päiväkodeissa ja terveydenhuollossa, on jouduttu sopeuttamaan ja muuttamaan toimintoja ennenaikaisesti tavalla. Etätyön toimintatapamalli on konkreettisesti testattu epidemian jälkeen, koulut ovat ottaneet valtavan digiloikan ja kokoukset ovat siirtyneet verkkoon.

Kuinka itse selviämme, miten läheiset selviää, miten työtoverit, naapurit? Kuinka selviämme henkisesti? Moni on sitä mieltä, että mikään ei ole enää niin kuin ennen, sitten joskus, kun epidemia on ohi. Tähän näkökulmaan minun on helppo yhtyä. Maailma ympärillämme on varmasti muuttunut. Tässä vaativassa ja haasteellisessa ympäristössä voi vain toivoa, että kaupungin työntekijät jaksavat tehdä työtään ja pystyvät vastaamaan kuntalaisten tarpeisiin. Johtaminen, työntekijöiden kuunteleminen ja yhdessä sopiminen korostuu.

Vuosien 2018 ja 2019 arvioinneissa keskeinen teema on ollut yhteistyö. Vuosi 2020 ja seuraava talousarviovuosi 2021 vaatii meiltä yhteisen näkemyksen löytymistä. Joudumme valtuustona miettimään investointeja ja palveluja tilanteessa, johon emme ole millään tavalla valmistautuneet. Vain yhdessä tekemällä ja sopimalla selviämme haasteista, jotka ovat poikkeuksellisia.

Tarkastuslautakunnan puolesta haluan lopuksi kiittää kaikkia hyvästä yhteistyöstä.

Hilka Kontiainen
Tarkastuslautakunnan
puheenjohtaja

1. TARKASTUSTOIMI

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Havainnot annetaan valtuustolle vuosittain arviointikertomuksessa. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainotuksen toteutumista.

Tarkastuslautakunnan keskeisenä tehtävänä on arvioida hallinnon ja taloudenhoidon sekä palvelutoiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Lautakunnan tulee seurata tarkastustoimintaa ja tarvittaessa tehdä sitä koskevia kehittämisehdotuksia. Lisäksi lautakunnan tehtävänä on tehdä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Edellä mainittu tarkastuslautakunnan tehtävät voidaan jakaa kolmeen tehtäväkokonaisuuteen: hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäminen, arviointi ja muut tehtävät.

Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta on muodostettu kaupunginvaltuuston hyväksymän tarkastussäännön perusteella valiokuntamallin mukaisena eli jäseninä voivat olla vain valtuutetut ja varavaltuutetut.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuosille 2017–2021

Varsinaiset jäsenet ja varajäsenet

- Kontiainen Hilkka pj. (Airaksinen Tanja)
- Toppinen Taisto varapj. (Hakala Jussi)
- Keinänen Kalle (Kukkonen Veijo)
- Löönen Jouko (Leskinen Jaakko)
- Paanala Ari (Väisälä Iiro)
- Räsänen Kaija (Savolainen-Lipponen Teija)
- Sahlberg Minna (Happonen Hanna)

Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut tarkastuspäällikkö Aleksi Paananen ja sihteerinä tarkastussihteeri Sari Düssel.

Esteellisyys

Hallintolain kohdissa 27 §, 28 § ja 29 § määrittää keskeiset perusteet esteellisuuden arvioinnissa. Lähtökohtaisesti henkilöt itse arvioivat omaa esteellisyyttään. Puheenjohtaja Hilkka Kontiainen ei ole osallistunut erikoissairaanhoidon/Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin arviointiin. Jäsen Ari Paanala ei ole osallistunut Jätekukko Oy:n ja Savo-Pielisen jätelautakunnan arviointiin.

Sidonnaisuudet

Kuntalain (410/2015) 84 §:n mukaan tiettyjen kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava sidonnaisuuksistaan tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Ilmoitukset julkaistaan yleisessä tietoverkossa. Säännöstä on sovellettu 1.6.2017 alkaen. Tarkastuslautakunta on pyytänyt ja käsitellyt sidonnaisuusilmoitukset ja ne on saatettu tiedoksi kaupunginvaltuustolle. Yhteen veto on julkaistu internet-

Sidonnaisuusilmoituksia koskevan sääntelyn tarkoituksena on kunnan päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen. On ajateltu, että sidonnaisuusrekisterin avulla voidaan ennakolta estää tilanteita, joissa luottamus viranhaltijan tai luottamushenkilön toimintaan voisi vaarantua ja siten myös yleisellä tasolla vahvistaa poliittisen järjestelmän luottavuutta kunnissa.

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt valtuustokaudelle 2017 – 2021 tarkastus- ja arviointisuunnitelman kokouksessaan 21.6.2017 § 5 Tarkastus- ja arviointisuunnitelma muodostaa perustan toiminnalle ja ohjaa vuosittaista työohjelman laadintaa. Tarkastuslautakunnan työohjelma vuodelle 2019 hyväksyttiin 12.6.2019 pidetyssä kokouksessa. Vuoden 2019 arvioinnissa tarkastuslautakunta kokoontui yhteensä 18 kertaa. Kokouksissa on käsitelty tarkastustoimen hallintoon ja tarkastustoimintaan liittyviä asioita sekä toimialojen ja konserniyhteisöjen arviointeja.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt arviointikouksissaan huomioita kaupungin palvelututannon vaikuttavuuteen osana tavoitteiden arviointia. Arviointikouksissa on kuultu kunkin arviointikohteen keskeisimpiä viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä.

3

Kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja.

Tarkastuslautakunnan alaisena hallinnon ja talouden tarkastusyksikkönä toimii tarkastustoimisto (2 htv), jonka tehtävänä on Kuopion kaupungin hallintosäännön 90 §:n mukaan valmistella tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat ja toteuttaa hallinnon ja talouden tarkastusta sekä avustaa tilintarkastajaa. Tarkastustoimiston tehtävistä säädetään tarkemmin tarkastustoimiston toimintasäännössä.

Kuntalain mukaan valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT-tilintarkastaja. Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla. Kaupungin tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kaupungin tilintarkastusyhteisö, jolle tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä. Vuonna 2019 kaupungin ja konserniyhteisöjen lakisääteisenä tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Audiator Oy vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT Tiina Lind. Tilintarkastusta on tehty tarkastuslautakunnalle esitellyn työohjelman mukaisesti ja tilintarkastaja on raportoinut lautakunnalle vuoden aikana ja tilintarkastusker-
tomuksen luovutuksen yhteydessä.

2. KAUPUNGIN STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

2.1 Kuopion strategia

Kuopion strategiassa on neljä näkökulmaa: Kasvava Kuopio, Hyvinvoiva Kuopio, Uudistuva Kuopio ja Resurssiviisas Kuopio. Kuopion menestystekijät (14 kpl) on ryhmitelty näitten näkökulmien mukaan. Strategiassa on myös kolme läpileikkaavaa strategista tavoitetta: digitaalisuus, kansainvälisyys ja kumppanuus.

Kuopion strategia on kaupunkiyhteisön strategia ja se ohjaa koko kaupunkikonsernin toimintaa. Talousarvion strategiaosaan (s.15-19) on koottu valtuustoon nähden sitovat kaupunkistrategiaa vuonna 2019 toteuttavat tavoitteet. Palvelualuekohtaisissa osissa strategian tavoitteita täsmennetään toimenpiteillä.

Strategiaa täydennetään erillisillä poikkihallinnollisilla toimenpideohjelmilla, joissa tullaan tarkemmin konkretisoimaan valtuustokauden tavoitteet, mittarit ja toimenpiteet. Toimenpideohjelmat laaditaan strategian näkökulmittain: Kasvava Kuopio, Hyvinvoiva Kuopio, Uudistuva Kuopio. Kuopion resurssiviisautsuhjelma on laadittu syksyllä 2017 yhtä aikaa strategia-työn kanssa. Strategiset toimenpideohjelmat

ovat poikkihallinnollisia tai kumppanuusohjelmia. Ohjelmien avulla tunnistetaan uusia tarpeita ja kehittämisalueita sekä käynnistetään uudistuksia projektien, kokeilujen tai oman toiminnan kehittämisen kautta.

Tilinpäätöksen mukaan strategian toimenpideohjelmat konkreettisine toimenpiteineen valmistuivat loppuvuonna. Strategian kokonaisuudesta parhaiten on edennyt resurssiviisas Kuopio. Edelleen tilinpäätöksen mukaan Kuopio on uuden strategian mukaisia toimenpideohjelmia (Hyvinvoiva Kuopio, Kasvava Kuopio ja Uudistuva Kuopio) on valmisteltu ja ohjelmaluonnokset alkavat olla valmiina päätöskäsittelyä varten.

Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan strategian toimenpideohjelmat ovat edelleen valmisteilla. Tarkastuslautakunta suosittelee valmistelemaan ja -saattamaan päätöksentekoon toimenpideohjelmat pikimmiten.

2.2 Talousarvioprosessi

Käyttötalousoissa palvelualueita sitoo toimintakate. Lautakunnilla on oikeus tehdä palvelualueiden tuloarvioiden ja määrärahojen muutoksia, kun ne eivät muuta toimintakatetta. Toimintakatteeseen vaikuttavat ja palvelualueiden väliset muutokset on valtuuston hyväksyttävä. Tuloslaskelmaosassa sitovia eriä ovat verotulot ja valtionosuudet, rahoitustulojen ja -menojen yhteismäärä. Rahoitusosassa sitovia eriä ovat antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, pitkäaikaisten lainojen lisäys ja vähennys sekä lyhytaikaisten lainojen muutos.

Investointiosassa ydinkaupungin ja taseyksiköiden investointimenot ja -tulot ovat valtuustoon nähden sitovia hanketasolla. Liikelaitosten osalta sitovuustaso on nettoinvestoinnit. Vastuu hankkeiden määrärahojen riittävydestä on kunkin yksikön vastuullisella toimielimellä. Lautakunnilla on oikeus tehdä omien investointihankkeidensa välisiä määrärahasiirtoja. Määrärahaa ei kuitenkaan voi siirtää sellaiselle hankkeelle tai kohteelle, johon talousarviovuodelle ei ole varattu määrärahaa.

Kaikki talousarvion investointihankkeet, joiden kustannusarviot tai lopullisiksi kokonaiskustannuksiksi tarkoitetut rahoitusvaraukset nousevat enemmän kuin 20 % tai 0,5 milj. euroa, on kä-

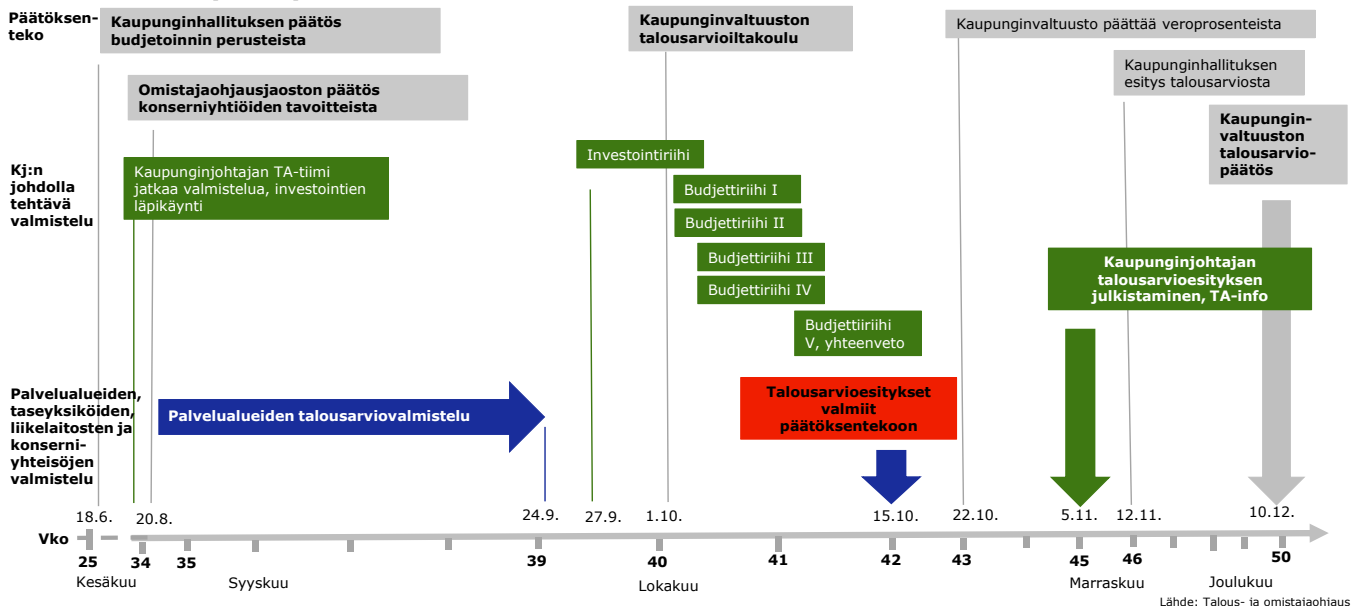
siteltävä uudelleen kaupunginhallituksessa. Talousarvio ja taloussuunnitelma sisältävät investointisuunnitelman vuosille 2019-2022.

Valtuustoon nähden sitovia ovat investointimäärärahat vuodelle 2019. Sitovuustason puitteissa tehdyt talousarviomuutokset tuodaan valtuustolle tiedoksi. Tekniset talousarviomuutokset voidaan toteuttaa suunnittelujärjestelmään lautakunnan päätöksellä. Kaikki talousarviomuutokset on käsiteltävä talousarviovuoden aikana.

Talousarvioraami annetaan kesän jälkeen palvelualueille, jotka valmisteleval talousarvioesityksen lautakuntaan. Lautakunnat sopeuttavat toimintansa raamin mukaisesti.

Talousarviovalmistelua koskeva tiedonkulkukaupunginhallituksen ja palvelualueiden välillä tulee olla jatkuvaa ja riittävän avointa, jotta vältetään epäselvyyksiltä ja/tai muilta yllätyksiltä loppuvuonna.

Talousarvion (2019) valmisteluajataulu

2.3 Henkilöstö, rekrytointi ja yhteistoimintaneuvottelut

Henkilöstöasiat

Tarkastuslautakunta arvioi henkilöstölle asetettuja tavoitteita muun muassa henkilöstökertomuksesta saatujen tietojen pohjalta.

Yhteistoimintaneuvottelut

Kaupungin haasteellisen taloustilanteen johdosta kaupunginhallitus päätti syyskuussa käynnistää tuotannollisin ja taloudellisin perustein työnantajan ja henkilöstön väliset yhteistoimintaneuvottelut talouden tasapainottamiseen tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiseksi vuosina 2020 ja 2021 Kuopion kaupungissa, taseyksiköissä ja liikelaitoksissa. Neuvotteluissa tavoiteltiin toimintakuluissa pysyvien säästöjen lisäksi myös kertaluonteisia säästöjä esimerkiksi lomarahojen vapaaksi vaihtamisella ja vapaaehtoisilla palkattomilla vapailta.

Pysyvien säästöjen osalta tavoiteltiin kokonaisuudessaan vuosien 2020 ja 2021 aikana yhteensä 10 miljoonan euron säästöjä, joista 4 miljoonaa euroa kohdistuisi vuodelle 2020 ja 6 milj. euroa vuodelle 2021. Henkilöstömenojen osuus säästötavoitteesta on arviolta n. 8,8 milj. euroa vuosien 2020-2021 aikana. Kaupunginhallitus merkitsi kokouksessaan marraskuussa tiedoksi 8.11.2019 päättyneiden kunnallisen yhteistoimintalain mukaisten neuvottelujen tuloksen, minkä mukaan asetetut tavoitteet saavutetaan.

Pysyvien henkilöstömenosäästöjen saavuttamiseksi kaupunki jätti täyttämättä 79 tehtävää ja irtisanoi 33 henkilöä. Henkilöstövähennykset kohdistuvat kaikille palvelualueille ja liikelaitoksiin, lukuun ottamatta vanhusten hoivapalveluiden asiakastyötä tekevää hoitohenkilökuntaa.

Henkilöstön työhyvinvointi

Tavoitteena oli vähentää kaupungin sairauspoissaoloja 2 pv/htv verrattuna vuoden 2018 tilinpäätökseen nähden. Tapaturmien osalta tavoitteena oli nolla tapaturmaa. Toimenpiteistä huolimatta sairauspoissaolojen vähentämistavoite ei toteutunut odotetusti.

Myönteistä oli kuitenkin, että sairaus- ja tapaturmapoissaolojen määrät lähtivät laskemaan.

Järviseedun Työterveys Oy:stä saadun selvityksen mukaan kolme keskeisintä sairauspoissaolon perustetta ovat edelleen tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, mielenterveyteen ja käytäytymiseen liittyvät syyt ja hengityselinten sairaudet.

Kaupunginjohtajan johtoryhmä hyväksyi 18.12.2018 otettavaksi käyttöön uuden etätyösopimusmallin. Vuonna 2019 noin 480 työntekijää teki yhteensä 7053 työpäivää kotoa käsin etätyönä.

Korvaavan työn toimintamalli otettiin käyttöön Kuopion kaupungilla 1.3.2019. Toimintamallin tarkoituksena on edistää ja tukea kaupungin henkilöstön työkykyä sekä lisätä tuottavuutta ja työhyvinvointia. Korvaavan työn toimintamallissa on tavoitteena siirtyä sairauskeskeisestä ajattelusta työkykykeskeiseen ajatteluun. Korvaavaa työtä voidaan tarjota sairausloman sijasta omassa tai muussa kaupungin työyksikössä. Korvaavan työn kesto voi olla 1 päivä-8 viikkoa. Palkkaus pysyy tällä ajalla samana eivätkä palkalliset sairauslomapäivät kulu korvaavaa työtä tekemällä. Korvaavan työn järjestely perustuu aina työntekijän ja viranhaltijan vapaaehtoisuuteen.

2.4 Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta

Tarkastuslautakunta arvioi valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutumaennustetta tavoitekohtaisessa taulukossa, johon on koottu tavoitteet vastuutahoineen sekä kaupunginhallituksen oma arvio, että tarkastuslautakunnan

arvio vierekkäisin sarakkein. Valtuustoon nähden sitovien, strategisten tavoitteiden seurattietojen mukaan, toiminta on edennyt pääsääntöisesti suunnitelmien mukaisesti.

Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta				
Strategiset tavoitteet Kriittiset menestystekijät	Tavoitteiden lukumäärä	Tavoite on toteutunut	Tavoite ei ole toteutunut	Ei voida arvioida
KASVAVA KUOPIO				
Kilpailukykyinen yrittäjyyssympäristö	6	3	2	1
Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	3	1	2	0
Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	2	1	1	0
Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	2	1	1	0
HYVINVOIVA KUOPIO				
Aktiivisuuteen innostava arki	4	3	1	0
Varhainen tuki	6	5	0	1
Työllistyminen ja toimeentulo	4	3	1	0
Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	2	0	1	1
RESURSSIVIISAS KUOPIO				
Viisas liikkuminen	2	2	0	0
Kiertotalous ja resurssien viisas käyttö	5	5	0	0
Energiatehokkuus ja uusiutuva energia	2	2	0	0
UUDISTUVA KUOPIO				
Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	2	1	1	0
Sujuva ja uudistuva toiminta	4	2	1	1
Kestävä talous	3	2	1	0
Yhteensä	47	31	12	4

Tarkastuslautakunta on laskenut 47 tavoitetta, joista toteutuneita on 31. Tavoitteista 12 on jäänyt toteutumatta ja neljää tavoitetta ei voitu arvioida, koska mittaritieto puuttui tai sen ei katsottu kuvaavan tavoitteiden toteutumista.

Tavoitteiden toteutumista kuvaavat taulukot on kuvattu tarkemmin sivuilla 8-12. Näiden jälkeen käydään läpi vielä liikelaitosten tavoitteet.

Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomiota talousarvioletavoitteiden mittareihin ja määrään. Tavoitteen tulee olla selkeästi mitattava ja lisäksi tulee varmistua siitä, että riittävän tuore mittaritieto on tilinpäätöksen valmistumishetkellä saatavilla.

Merkkien selitteet	Kaupunginhallituksen arvio
	Etenee suunnitellusti
	Etenee hitaasti tai osittain
	Ei etene
	Tavoite on valmis
Tarkastuslautakunnan arvio	
	Tavoite toteutui
	Tavoite ei toteutunut
	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida

Käytetyt lyhenteet:
ELKO = Elinvoima- ja konsernipalvelut
KYP = Kaupunkiympäristön palvelualue
HEP = Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue
KOP = Kasvun ja oppimisen palvelualue
PTP = Perusturvan palvelualue
THP = Terveystuon palvelualue
Kaikki = kaikki palvelualueet

1. KASVAVA KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Arvio 31.12.	Vastuu-taho	Tarkastuslautakunnan arvio
1.1. Kilpailukykyinen yrittäjyyssympäristö	työpaikakehitys, liikevaihto, vienti ja palkkasumma	Yritykset saavat osaavaa työvoimaa.		ELKO	Tavoite toteutui. Yrityksiä on autettu rekrytoinneissa Future Savo -hankkeen kautta järjestämällä mm. Olemisen vapaus -rekrykampanja. Muuttajapalveluiden kehittäminen on aloitettu.
		Edistetään opiskelijoiden sitoutumista alueeseen.		ELKO	Tavoitetta ei olemassa olevilla mittaritiedoilla voida arvioida.
		Tarjotaan harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja sekä kotimaisille että Kuopiossa opiskeleville ulkomaalaisille opiskelijoille.		ELKO	Tavoite ei toteutunut. Ulkomaalaisten opiskelijoiden harjoittelu- ja kesätyöpaikkatilanteessa ei ole tapahtunut merkittävää edistymistä.
		Edistetään työperäistä maahanmuuttoa ja ulkomaalaisten ammattiosaajien ja opiskelijoiden sitoutumista alueeseen.		ELKO	Tavoite toteutui. Koulutusperäisen maahanmuuton edistämiseksi on valmisteltu Talent Hub-hanketta yhteistyössä Savonia-AMK:n ja Itä-Suomen yliopiston kanssa. Tavoite on toteutunut.
	Uudet yritykset, yritysystävällisyys	Yrityskanta kasvaa ja kehittyy.		ELKO KYP	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida. Viimeisen vuosineljänneksen tiedot puuttuvat.
		Kuopio säilyttää asemansa yritysystävällisten kärkikaupunkien joukossa.		ELKO KYP	Tavoite toteutui. Kuopio 6. yritysystävällisin yli 50 000 asukkaansa kunnista v. 2019 (2. vuonna 2016). Sijoitus on hieman laskenut, mutta asema on säilynyt kärkikaupunkien joukossa. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi 19.12.2019 Finnpulpin biotuote-teenneen ympäristöluvan.
1.2. Vetovoimainen innovaatio- ja oppimisympäristö sekä laadukas koulutusketju	Digitaalinen oppimisympäristön ja opetuksen määrä	Kuopiossa on digitaitavat koululaiset.		KOP	Tavoite ei toteutunut. Opetussuunnitelmaan kirjattu tavoite 1 laite / 2 oppilasta ei toteutunut vuoden 2019 aikana.
		Digitaalisuus edistyy perusopetuksessa ja lukioissa.		KOP	Tavoite ei toteutunut. Opettajien osaamistaso on noussut koulutuksen ja tutoropettajatoiminnan avulla. Laitekannan vähyyden este digitaalisuuden etenemiselle.
	Oppilaitosten hakijamäärä, tutkimus- ja kehittämisrahoitus	Savilahden innovaatioympäristön synergia toimii ja tukee startup-toimintaa ja yritysten kansainvälistymistä.		ELKO KYP HEP	Tavoite toteutui. T&k-rahoitus 2018 oli 142,4 milj. eur. Muutos +20 milj. eur. edelliseen vuoteen verrattuna (122,4 M€ v. 2017). Yhteiskehittämistä ja start up -yritysten testiympäristönä toimimista on edistetty Kuopio Living Lab -hankkeen kautta.
1.3. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Edunvalvonnan vaikuttavuus	Edunvalvonnan toimintamalli on uudistettu ja edunvalvontaa on terävöitetty.		ELKO	Tavoite toteutui. Edunvalvonnan toimintamallin uudistaminen etenee suunnitellusti. Vaikuttavuusviestinnän verkkoalustan toteuttaminen on aloitettu.
	Muuttoliikkuus-tutkimus, saavutettavuus	Valtakunnalliset liikenne- ja palvelut (itärata, vt5, vt9, lentoyhteydet) parantavat Kuopion liikenteellistä saavutettavuutta.		ELKO KYP	Tavoite ei toteutunut. Taloustutkimuksen mukaan Kuopio oli 5. kiinnostavin asuinalue v. 2018 (4. vuonna 2016). Itäradan valtakunnallinen valmistelu lykkäytyi.
1.4. Rohkea kaupunkikehitys, elinvoimainen kaupunkikeskusta, monimuotoinen kaupunkikulttuuri	rakentamisen määrä, kaupunkikeskustan elinvoimallisuus	Kaupunkikeskustan elinvoima kasvaa (täydennysrakentaminen, tapahtumat ja kaupunkikulttuuri, liike-elämä, jne.)		ELKO KYP HEP	Tavoite ei toteutunut. Kaupunkikeskustan elinvoima on heikentynyt kaupunkikeskustan elinvoimaluokan ollessa vuonna 2019 2,176 (2018: 2,229)
	Savilahden elinvoimallisuus	Savilahden infrastruktuurin (SALLI) toteutus on käynnissä.		ELKO KYP	Tavoite toteutui. Savilahden alueen infran suunnittelu on käynnissä.

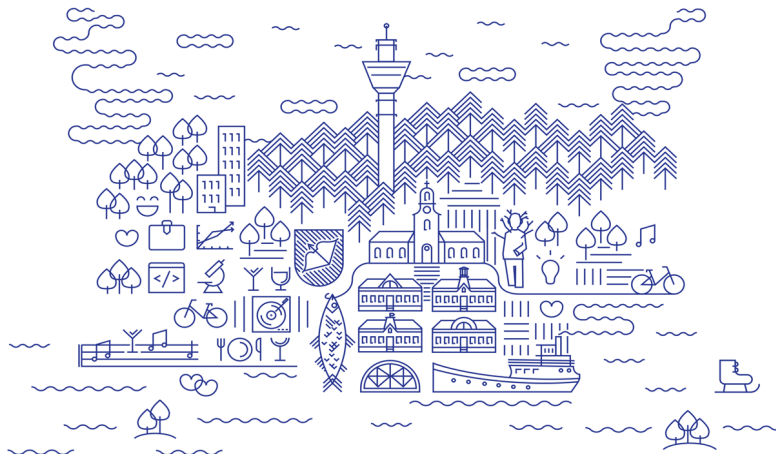
2. HYVINVOIVA KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Arvio 31.12.	Vastuu-taho	Tarkastuslautakunnan arvio
2.1. Aktiivisuuteen innostava arki	hyvinvoinnin ja terveyden edistämiskertoimet (ns. HY-TE-mittarit)	Lasten ja nuorten liikkuminen on lisääntynyt ja on vähintään suositusten mukaista		HEP, KOP	Tavoite toteutui. Toiminnallisen pedagogiikan osuus kouluissa on kasvanut. Osa kouluista mukana koulumatkaliikunnasta edistävällä Fiksusti kouluun -hankkeessa.
		Aktivoidaan lasten harrastamista. Tavoitteena on, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on vähintään yksi harrastus.		HEP, KOP	Tavoite ei toteutunut. Harrastuspassisovelluksen käyttöönotto siirtyi vuodelle 2020. Harrastusten määrätietoa ei ole saatavilla. Kirjastossa on lisätty lasten aineiston osuutta ja pääkirjaston lasten ja nuorten palvelut on siirretty isompiin tiloihin.
		Tiivistetään kumppanuutta järjestöjen kanssa.		HEP, KOP	Tavoite toteutui. Maistuva koulu -hanke on saanut rahoituksen koulukaisten ravitsemus- ja ruokakasvatukseen edistämiseksi. Maistuva koulu on Ruokakasvatusyhdistys Ruukku ry:n, Itä-Suomen yliopiston, pilottikoulujen sekä ruokakasvatuksen asiantuntijoiden kehittämä toimintamalli alakoulun ruokakasvatukseen.
	Tilojen monikäyttöisyys ja käyttöaste	Kaupungin tilat, puistot ja alueet ovat helposti asukkaiden ja järjestöjen käytettävissä.		KYP, HEP, KOP, Tilakeskus	Tavoite toteutui. Tilojen helppokäyttöisyys on otettu huomioon uusien tilojen suunnittelussa ja peruskorjauskohteissa. Puisto- ja luontokohteiden tehostettu markkinointi on aloitettu.
2.2. Varhainen tuki	kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset, koulupaikan ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat	Varhainen tukeminen on sisäänrakennettu kaikkeen toimintaan.		HEP, KOP, PTP, THP	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida. Tavoitteen toteutumiseksi ei ole kuvaavaa mittaria.
		Nuoret ja lapsiperheet saavat tarvitsemaansa varhaista ja avoimuuden tukea.		HEP, KOP, PTP, THP	Tavoite toteutui. Lapsiperheiden kotipalvelun ja perhetyön tuottamista omalla toimintana on tehostettu ja saatu asiakasperheiden jonotilannetta hallintaan. Huostassa olevien, kodin ulkopuolelle sijoitettujen määrä on kasvanut 46:lla, ollen vuonna 2019 318 henkilöä.
	Kotona asuvien ikäihmisten osuus, vanhusten palveluasuntojen määrä, palveluasumista odottavien jono-tusaika	Tuetaan ikäihmisten kotona pärjäämistä ja hyvää elämää.		KYP, HEP, PTP, THP, Tilakeskus	Tavoite toteutui. Kotona asuvien 75 v. täyttäneiden osuus on nousut parin viimevuoden aikana. Vuoden 2019 tietoa ei ole saatavilla. Uusia digitaalisia palveluja on otettu käyttöön kotona asumisen tueksi.
		Ikäihmiset asuvat tarvettaan vastaavasti -palveluasumisen tarjonta varmistetaan yhdessä kumppanien kanssa ja varaudutaan tuleviin tarpeisiin.		KYP, HEP, PTP, THP, Tilakeskus	Tavoite toteutui. Asumisen rakenteita (oma ja yksityinen tuotanto) ja tarpeita tuleville vuosille on kartoitettu ja linjattu.
		Vuonna 2019 toteutuu vähintään 75 uutta palveluasumipaikkaa.		KYP, HEP, PTP, THP, Tilakeskus	Tavoite toteutui. Tavoitellusta 75 uudesta paikasta kaikki toteutuivat.
		Palveluasumisen paikkojen määrä kasvaa.		KYP, HEP, PTP, THP, Tilakeskus	Tavoite toteutui. Yksityisten hoivayksiköiden käynnistymisen myötä palveluasumisen tarjonta on lisääntynyt.

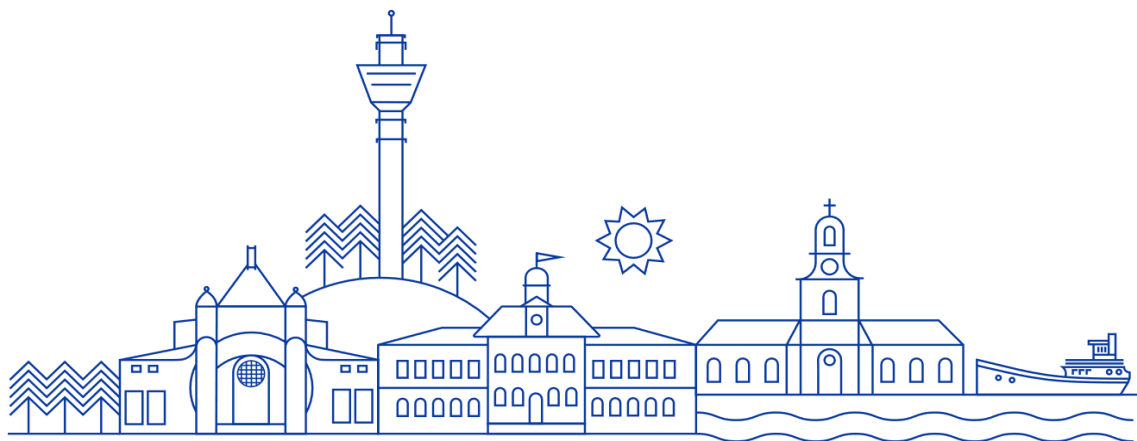
2. HYVINVOIVA KUOPIO (jatkuu)

Kriittinen menestystekijä	Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Arvio 31.12.	Vastuu-taho	Tarkastuslautakunnan arvio
2.3. Työllistyminen ja toimeentulo	Kesätyösetelin käyttö	Mahdollistetaan kaikille peruskoulun päättävälle kuopiolaisille nuorille työkokemuksen hankkiminen kesätyösetelin avulla.		ELKO Kaikki	 Tavoite toteutui. Työllistämisyksikkö on jakanut kaikille yhdeksäsluokkalaisille keväällä 300 euron arvoiset kesätyösetelit.
	Pitkäaikais-työttömien määrä, nuorisotyöttömien määrä, työmarkkinatuen kuntaosuus, toimeentulotukea saavien osuus.	Toteutetaan konsernitasaista työllisyyspolitiikkaa.		ELKO Kaikki	 Tavoite toteutui. Työllisyyttä edistävää, kumppanuuteen perustuva Taitopajat 2020 -hanke (ESR) on käynnistynyt 1.9.2019. Hankkeen osatoteuttajia ja rahoittajia ovat Kuopion kaupunki, Servica Oy, Niiralan Kulma Oy ja Tukeva -työvalmennussäätiö sr. Työllisyyden parantaminen tulisi nähdä selkeästi koko konsernin yhteisenä asiana.
		Hyödynnetään sosiaalisia kriteerejä hankinnoissa.		ELKO Kaikki	 Tavoite toteutui. Toimintamalli sosiaalisten kriteereiden / työllistämisehdon käyttämiseksi hankinnoissa on saatu valmiiksi ja sen käyttöönotto on aloitettu.
		Pitkäaikaistyöttömien määrä vähenee ja työmarkkinatuen kuntaosuusmaksu pienenee.		ELKO Kaikki	 Tavoite ei toteutunut. Pitkäaikais-työttömien määrä on kasvanut edellisvuodesta. 2019 luku oli 1866 hlöä (2019), muutos +73 hlöä edellisvuoteen. Työmarkkinatuen kuntaosuus on puolestaan laskenut, ollen 10,8 milj. € Muutos -0,5 milj. euroa edellisvuoteen. Pitkäaikaistyöttömyyden nousu vaikuttaa viiveellä työmarkkinatukimaksuihin. Pitkäaikaistyöttömät voivat saada esim. ansiosidonnaista työttömyysturvaa, eivätkä siksi ole kaupungin maksulistalla.
2.4. Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö	asukaspa-laute, eri osallisuus- ja vaikuttamisvälineiden tarjonta ja käyttö lisääntyy.	Asukkaiden vaikuttamista ja osallistumista omassa elinympäristössä lisätään eri tavoin.		Kaikki	 Tavoite ei toteutunut. Asukkaiden vaikuttamista ja osallistamista on tehty laajasti kaikilla palvelualueilla. Kuntalais- ja asiakaspalautteiden määrä on laskenut yli 900 kpl edellisvuodesta. Mittariksi on kirjattu tavoite, eikä asukaspalautetietoja ole saatavilla.
	Sisäilmailmoitus-ten määrä, sisäilmakorjausten määrä.	Huolehditaan kaupungin toimitilojen turvallisuudesta ja terveellisyydestä.		Tila-keskus Kaikki	 Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida. Vuonna 2019 sisäilmailmoituksia tehtiin 139 kpl ja sisäilmakorjauksiin käytettiin 7,75 milj. euroa. Vertailutieto edellisvuoteen puuttuu. Tarkastuslautakunnan mukaan on hyvä, että sisäilmaongelmiin puututaan. Lisääntyneet sisäilmailmoitukset saattavat kertoa kiinteistöikannan heikentyneestä kun- nosta.

4. UUDISTUVA KUOPIO

Kriittinen menestystekijä	Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Arvio 31.12.	Vastuu-taho	Tarkastuslautakunnan arvio
4.1. Kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen	kokeilujen määrä, aloitteiden määrä, henkilöstökyselyt	Henkilöstön moniammatilliseen yhteistyöhön on kehitetty uusia malleja sähköisten työskentelyalustojen, kokeilujen ja henkilöstön "kohtaamojen" kautta.		Kaikki	Tavoite toteutui. Microsoftin pilvipalvelu O365 on otettu asteittain käyttöön kaupunkitasoisesti syksyn aikana. Henkilöstön kehittämisaloitteita tehtiin vuonna 2019 yhteensä 28 kpl (23 kpl v. 2018).
	Sairauspoissaolot, työtyytyväisyys, korvaavan työn malli käytössä	Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut ja sairauspoissaolot ovat vähentyneet 2 henkilötyöpäivää/htv.		Kaikki	Tavoite ei toteutunut. Henkilöstökertomuksen mukaan sairauspoissaolot olivat 17,1 päivää/henkilötyövuosi, vähennystä 0,3 päivää/henkilötyövuosi.
4.2. Sujuva ja uudistuva toiminta	arviointin kattavuus	Kehitetään vaikutusten arviointia (yritysvaikutukset, yms.).		Kaikki	Tavoite toteutui. Uudet ohjeet yritysvaikutusten arviointiin on otettu käyttöön Kaupunkiympäristön palvelualueella. Lapsivaikutusten arvioinnin kehittäminen etenee osana LAPE-työtä.
	uudet käytännöt / toimintatavat / kokeilut	Digitalisoidaan ja sujuvoitetaan palveluprosesseja yhdessä palveluiden käyttäjien kanssa.		Kaikki	Tavoite toteutui. Intran uudistusprojekti etenee suunnitellusti. Kuopion kaupunginkirjasto aloittaa ministeriön rahoittaman digihankkeen vetämisen koko Savon alueella. Näiden lisäksi on käynnistetty useita muita uudistuksia.
	uudistusten eteneminen	Uudistetaan rakenteita ja toimintatapoja tavoitteena toiminnan taloudellisuus ja tehokkuus, vaikuttavuus, aktiivinen, uudistumis- ja osallistumiskykyinen henkilöstö sekä johdonmukainen ja määrätietoinen johtamistyö.		Kaikki	Tavoite ei toteutunut. Uudistukset ovat käynnistyneet usealla palvelualueella.
		Varmistetaan, että muutokset henkilöstön ja kuntalaisten kannalta sujuvat palvelutason kärsimättä.		Kaikki	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida.
4.3. Kestävä talous	Lainamäärä €/asukas, lainanhoidotokyky	Ns. sote-kiinteistöjen investointitarpeeseen haetaan kaupungin taseen ulkopuolisia ratkaisuja.		Tilakeskus	Tavoite toteutui. Tilakeskus on neuvotellut sekä yksityisen investorin että Niiralan Kulman kanssa mahdollisuudesta toimia sote-kiinteistöjen investorina.
		Toteutetaan strategian mukaista investointiohjelmaa valtuuston hyväksymän talousarvion mukaisesti.		Kaikki	Tavoite toteutui. Investointiohjelman toteumaa seurattiin ja tehtiin investointien vaihtoehtotarkasteluja. Tarkastuslautakunnan mukaan investointeja on tarkasteltava kriittisesti ja vallitseva taloustilanne huomioiden.
		Tilikauden tulos on valtuuston hyväksymän talousarvion mukainen.		Kaikki	Tavoite ei toteutunut. Kuopion toiminnallinen tulos oli 38 miljoonaa euroa negatiivinen. Vesiliikelaitoksen yhtiöittämisen yhteydessä syntynyt kirjanpidollinen myyntivoitto muutti tilinpäätöksen ylijäämäiseksi.

Kuopion Vesi liikelaitokselle asetetut tavoitteet

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio
Vuosikate / poistot, %	Vuosikate kattaa poistot	 Vuosikate 9,7 milj. euroa, poistot 8,7 milj. euroa, 111,9 %, tavoite toteutui.
Korvaus peruspääomasta	3 780 000 euroa	 3 780 000 euroa, korvaus peruspääomasta toteutui tavoitteen mukaisesti.
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	4 000 000 euroa	 Pitkäaikaisia lainoja ei otettu, määrärahavaraus poistettiin talousarviomuutoksena.
Pitkäaikaisten lainojen lyhennys kunnalle	987 000 euroa	 Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 987 000 euroa, tavoite toteutui.
Nettoinvestoinnit	13 500 000 euroa	 Investoinnit toteutuivat suunniteltua pienempinä, toteuma 7 829 497 euroa. Investointimenoihin varattua talousarviomäärä rahaa vähennettiin talousarviomuutoksena 4 000 000 euroa.

Kuopion kaupunkitekniikkaliikelaitos Mestarille asetetut tavoitteet

Mittari	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio
Vuosikate / poistot, %	Vuosikate kattaa poistot	 Vuosikate 1,7 milj. euroa, poistot 0,7 milj. euroa, 239,6 %, tavoite toteutui.
Euroa	Korvaus peruspääomasta 255 000 euroa	 Korvaus peruspääomasta oli 255 000 euroa.
Euroa	Nettoinvestoinnit ovat 669 000 euroa	 660 013 euroa, tavoite toteutui.

Kuvassa Kuopion sataman edustalle Kallaveden jäälle vuosittain jäädytettävä ilmainen retkiliustelurata, jota käytetään myös helmikuun lopussa järjestettävän Finland Ice Marathon -tapahtuman ratana.

3. KAUPUNGIN TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

Kaupungin tilikausi oli 54,9 milj. euroa ylijäämäinen. Taseessa on kertynyt ylijäämää vuoden 2019 ylijäämän lisäämisen jälkeen 157,1 milj. euroa. Konsernin tilikauden alijäämä oli 1,6 milj. euroa, konsernitaseessa on ylijäämää vuoden 2019 lopussa 10,7 milj. euroa.

Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tilikaudelle kohdistuvien tulojen ja menojen erotuksesta muodostuu tilikauden tulos. Vuoden 2019 tilikauden tulos oli 54,7 milj. euroa. Tuloslaskelmassa tilikauden tuloksen jälkeiset tuloksen käsittelyerät ovat poistoeron sekä varausten ja rahastojen muutoksia. Poistoeron vähennyksiä kirjattiin tilikaudelle 0,2 milj. euroa. Vuoden 2019 tilikauden ylijäämäksi muodostui 54,9 milj. euroa. Ilman Kuopion Veden yhtiöittämisestä saatua 92,7 milj. euron satunnaista erää tilikausi olisi ollut alijäämäinen 38 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta korostaa, että kaupunki olisi tehnyt –38 miljoonan euron alijäämän ilman vesiliikelaitoksen omistusjärjestelyjä.

Kuopion Vesi –liikelaitoksen yhtiöittämisestä syntyi satunnaisiin eriin sisältyvä kirjanpidollinen myyntivoitto, joka vaikutti merkittävästi tilikauden tulokseen ja kertyneeseen ylijäämään.

Talouden toteutuma

Toimintakateen toteutuma (milj. euroa)	TA 2019 alkuperäinen	Talous-arviomuutos	TA 2019 Muutoksin	TP 2019	Vrt. alkup. TA (+) paremmin (-) huonommin	Vrt. TA muutoksin (+) paremmin (-) huonommin
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-649,2	-21,8	-671,0	-660,0	-10,8	11,0
Verotulot	477,3	-16,6	460,7	464,0	-13,3	3,3
Valtionosuudet	196,5	6,7	203,2	203,3	6,8	0,0
Rahoitustuotot ja -kulut	8,5	0,0	8,5	9,2	0,7	0,7
Vuosikate	33,1	-31,6	1,5	16,5	-16,6	15,0
Poistot ja arvonalentumiset	-51,5	-0,7	-52,2	-54,7	-3,2	-2,5
Satunnaiset erät	4,5	0,0	4,5	92,9	88,4	88,4
Tilikauden tulos	-13,9	-32,3	-46,2	54,7	68,6	100,9
Tilinpäätöserät	0,2	0,0	0,2	0,2	0,0	0,0
Tilikauden yli-/alijäämä	-13,7	-32,4	-46,1	54,9	68,6	101,0

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Edelleen lain mukaan mahdollisesta kattamattomasta alijäämästä on toimintakertomuksessa esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi (Kuntalaki 115 §).

Esitystä talouden tasapainottamisesta ei tarvita, koska taseessa on aikaisemmilta tilikausilta kertyneitä ylijäämiä 102.143.263,58 euroa ja tilikauden 2019 ylijäämän 54.917.812,63 euroa lisäämisen jälkeen taseessa on kertynyt ylijäämää yhteensä 157.061.076,21 euroa.

3.1. Talousarviotavoitteiden asettaminen ja sitovuus

Talousarviolukujen täsmäytys talousarvokirjan ja tilinpäätöksen välillä

Talousarvion sitovuustason mukaan käyttötalousosassa palvelualueita sitoo toimintakate. Lautakunnilla on oikeus tehdä palvelualueiden tuloarvioiden ja määrärahojen muutoksia, kun ne eivät muuta toimintakatetta. Toimintakatteeseen vaikuttavat ja palvelualueiden väliset muutokset on valtuuston hyväksyttävä.

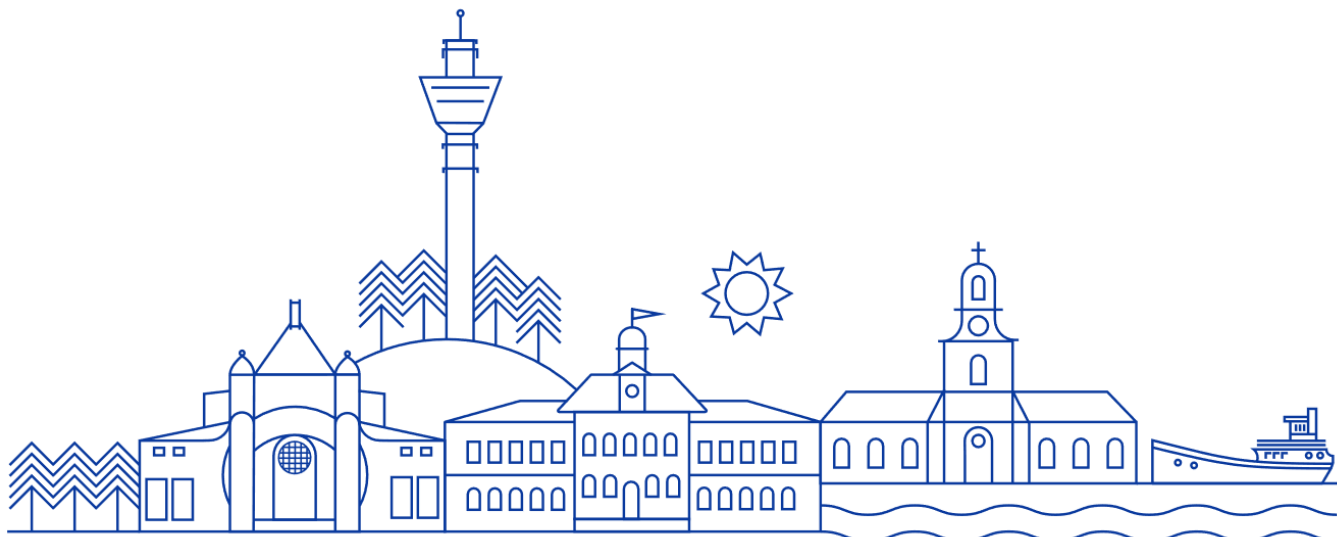
Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan kolmen toimialueen alkuperäiset talousarvioluvut toimintatuottojen ja -kulujen osalta ovat vaihtuneet siirryttäessä talousarviosta tilinpäätökseen. Pyöristetty toimintakate on säilynyt alkuperäisen talousarvion mukaisena. Tilinpäätöksessä tai käyttösuunnitelman seurantaraporteissa syitä ei ole avattu.

Kovin marginaalisia muutoksia ei ole tarkoituksenmukaista lähteä sisällyttämään jo hyväksyttyyn talousarvioon. Mikäli muutoksia on pakko tehdä, tulisi ne viedä käyttösuunnitelman hyväksymisen yhteydessä ao. lautakunnille tiedoksi. Tilinpäätöstä lukevan tulisi pystyä varmistumaan siitä, että tilinpäätöksessä mainittu alkuperäinen talousarvioluku on alkuperäinen, riippumatta sitovuustasosta. Vähintäänkin tehdyt tekniset muutokset tulisi olla dokumentoituja.

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että talousarviokirjassa esitetyt tulo- ja menoarviot ovat alkuperäisiä ja ne tulee esittää sellaisenaan tilinpäätöksessä.

Alkuperäisten talousarviolukujen muutokset (luvut tuhansia euroja)

Elinvoima- ja konsernipalvelu	Alkuperäinen talousarviokirjan luku (s.45)	Alkuperäinen talousarvioluku tilinpäätöksessä (s.98)	Erotus
TOIMINTATUOTOT	13 804	13 530	274
TOIMINTAKULUT	-41 037	-40 762	-275
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	Alkuperäinen talousarviokirjan luku (s.52)	Alkuperäinen talousarvioluku tilinpäätöksessä (s.122)	Erotus
TOIMINTATUOTOT	9 404	9 396	8
TOIMINTAKULUT	-47 476	-47 469	7
Kasvun ja oppimisen palvelualue	Alkuperäinen talousarviokirjan luku (s.55)	Alkuperäinen talousarvioluku tilinpäätöksessä (s.135)	Erotus
TOIMINTATUOTOT	12 091	12 199	108
TOIMINTAKULUT	-213 427	-213 535	108
Perusturvan palvelualue	Alkuperäinen talousarviokirjan luku (s.60)	Alkuperäinen talousarvioluku tilinpäätöksessä (s.145)	Erotus
TOIMINTATUOTOT	27 875	28 174	299
TOIMINTAKULUT	-183 531	-183 831	300

Talousarviomuutokset

Talousarviomuutoksena verotulokertymää pienennettiin 16,6 milj. eurolla, kun tulorekisterin käyttöön otosta ja verokortti uudistuksesta johdun verotuloja jäi kunnille tilittämättä.

Talousarviomuutoksena valtiinosuuksia korotettiin 6,7 milj. euroa. Talousarviomuutoksessa huomioitiin hallituksen budjettiriihen yhteydessä päätetty kunnille maksettava kertaluonteinen 237 milj. euron valtionosuuksien lisäys, jonka maksatus aikaistettiin vuodelle 2019. Tämän vaikutus Kuopiolle oli 5,1 milj. euroa. Lisäksi arvioitua suotuisimmat valtionosuuspää tökset olivat 1,6 milj. euroa arvioitua suuremmat

Tilinpäätösvouden aikana hyväksytyt määrärahamuutokset heikensivät toimintakatetta 21,8 milj. euroa, kun toimintatuotot vähentyivät 17,3 milj. euroa ja toimintakulut kasvoivat 4,4 milj. euroa. Merkittävimmät muutokset toimintakatteissa olivat terveydenhuollon ja perusturvan ja palvelualueilla. Terveydenhuollon toimintakate heikkeni 13,4 milj. euroa ja perusturvan 5,5 milj. euroa. Terveydenhuollon toimintakatteen suurin muutos liittyi sairaanhoitopiiriin vuoden 2018 lopussa olleiden alijäämien kattamiseen, joista peruspääomaosuuden mukaisesti Kuopion kaupungin osuus on 7,6 milj. euroa. Lisäksi kuluneen vuoden hoitopalveluiden ostot sairaanhoitopiiriltä arvioitiin ylittävän 4,7 milj. euroa.

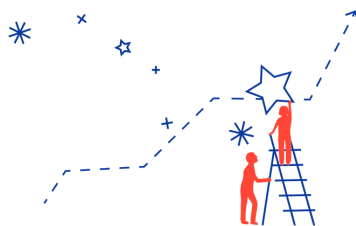
Perusterveydenhuollossa ylitystä aiheuttivat sairaalapalveluiden henkilöstömenot ja hoitotarvikkeet. Perusturvan toimintakatteen ylitys syntyi pääasiassa vanhusten hoivapalveluiden

henkilöstömenoista, palveluiden ostoista vammais- palveluissa ja kehitysvammahuollossa, omaishoidon tuen kasvusta vammais- palveluissa sekä sijaishuollosta.

Tilakeskus arvioi tuloksensa heikentyvän -1,7 milj. euroon, kun alkuperäisen talousarvion tavoite oli nolla euroa. Tulosta epäiltiin heikentävän puolestaan kuntotutkimuksien rakennus- tekniset työt sekä niiden laadun varmistaminen, rakennusten purkukustannukset, Kuntolaakson kustannusylitys, ICT-palvelut sekä kerta- poistot. (KV16.12.2019 § 83)

Talousarviomuutokset suurensivat 31,6 milj. eurolla tilikauden alijäämää 46,1 milj. euroon. Alkuperäisessä talousarviossa tilikausi oli alijäämäinen 13,7 milj. euroa.

Toimintatuottoja kertyi 306,9 milj. euroa, toteutuma on muutetun talousarvion mukainen. Alkuperäiseen talousarvioon nähden toimintatuottoja kertyi 17,3 milj. euroa vähemmän. Alkuperäiseen talousarvioon verrattaessa erotusta selittää Savilahden allianssin päättymisen takia tehty talousarviomuutos, kun toimintatuotoista vähennettiin 18 milj. euroa. Valmistus omaan käyttöön oli 24,3 milj. euroa, 4,8 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa.

Talousarvion toteutuma toimintakatetasolla

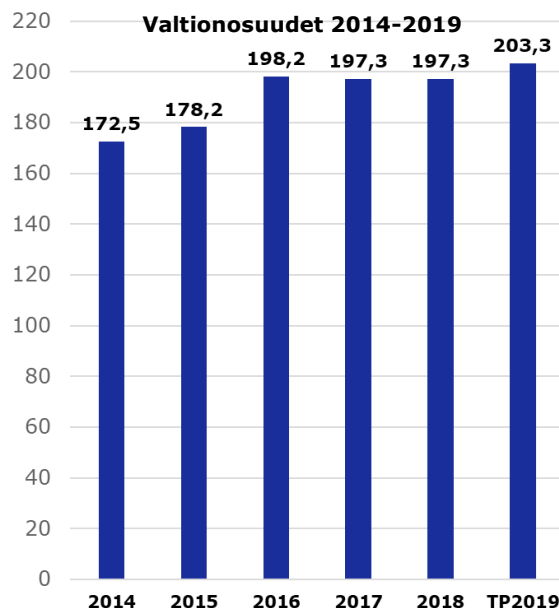
Toimintakatteen toteutuma (milj. euroa)	TA 2019 alkuperäinen	TA muutos	TA 2019 Muutoksin	TP 2019	Vrt. alkup. TA (+) paremmin (-) huonommin	Vrt. TA muutoksin (+) paremmin (-) huonommin
Elinvoima ja konsernipalvelu	-27,2	-0,3	-27,5	-24,9	2,3	2,6
Kaupunkiympäristön palvelualue	-1,5	-0,2	-1,7	2,5	4,0	4,2
Hyvinvoinnin edistämisen palvelu- alue	-38,1	-0,2	-38,3	-38,6	-0,5	-0,4
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-201,3	-1,3	-202,6	-201,4	-0,1	1,2
Perusturvan palvelualue	-155,7	-5,5	-161,2	-159,6	-3,9	1,6
Terveydenhuollon palvelualue	-251,0	-13,4	-264,4	-265,2	-14,2	-0,8
- josta erikoissairaanhoito	-169,8	-12,2	-182,0	-183,7	-13,9	-1,7
- Terveydenhuollon palvelualue ilman erikoissairaanhoitoa	-81,2	-1,2	-82,4	-81,5	-0,3	0,9
Vaalit	-0,3	0,0	-0,3	-0,3	0,0	0,0
Tarkastustoimi	-0,3	0,0	-0,3	-0,3	0,0	0,0
Yleishallinto	-22,4	0,0	-22,4	-21,8	-2,3	0,6
TOIMINTAKATE YDINKAUPUNKI	-697,9	-20,8	-718,6	-709,5	-11,6	9,1
Tilakeskus	32,2	-1,0	31,2	32,2	0,0	1,0
Kuopion Vesi	13,6	0,0	13,6	14,2	0,6	0,6
Muut taseyksiköt ja liikelaitokset yhteensä	2,9	0,0	2,9	3,1	0,2	0,2
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-649,2	-21,8	-671,0	-660,0	-10,8	11,0

Verotulokertymä oli 464 milj. euroa, 22,7 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Verotulot kasvoivat 5,1 %, kun koko maassa kasvu oli 2,6 %. Talousarviomuutoksena verotulokertymää pienennettiin 16,6 milj. eurolla. Verotulojen toteutuma alittui 13,3 milj. euroa (2,8 %) alkuperäisestä talousarviosta, mutta ylittyi 3,3 milj. euroa (0,7 %) muutetusta talousarviosta. Tuloveroprosentti ja kiinteistöveroprosentit olivat vuoden 2018 tasolla. Kunnallisverotulojen kertymä oli 399,9 milj. euroa, joka oli 21,6 milj. euroa (5,7 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Yhteisöverotulojen kertymä oli 24 milj. euroa, mikä oli 0,2 milj. euroa (0,8 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kiinteistöverotulojen toteutuma oli 40,1 milj. euroa, kasvua 1,3 milj. euroa (3,4 %).

Kuopion kaupungin verotulokertymä

	2017	2018	2019	Muutos 18/19	Muutos	Muutos Kokomaa
	ME	ME	ME	ME	%	%
Kunnallisvero	388,8	378,3	399,9	21,6	5,7	2,6
Yhteisövero	25,5	24,2	24,0	-0,2	-0,8	2,8
Kiinteistövero	38,4	38,8	40,1	1,3	3,4	3,1
Verotulot yhteensä	452,7	441,3	464,0	22,7	5,2	2,6

Valtionosuuksien kertymä oli 203,3 milj. euroa, joka on 6 milj. euroa suurempi kuin edellisenä vuonna. Valtionosuuksien kasvu oli 3,1 %, kun se koko maassa oli 2,1 %. Talousarviomuutoksena valtionosuuksia korotettiin 6,7 milj. euroa. Talousarviomuutoksessa huomioitiin hallituksen budjettiriihen yhteydessä päätetty kunnille maksettava kertaluonteinen 237 milj. euron valtionosuuksien lisäys, jonka maksatus aikastettiin vuodelle 2019. Tämän vaikutus oli 5,1 milj. euroa. Lisäksi valtionosuuspäätökset toivat 1,6 milj. euron kasvun. Valtionosuudet toteutuivat muutetun talousarvion mukaisesti.

Valtionosuudet kasvoivat edellisvuodesta 6 milj. euroa (3,1%), mikä johtui osittain kertaluonteisesta vuoden 2020 valtionosuuden ennakkomaksusta. (5,1 milj. euroa)

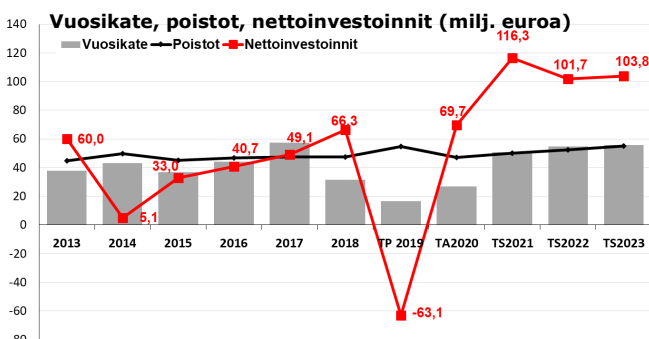

3.2. Investoinnit ja lainakanta

Investoinnit

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmasa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Talousarviossa on varattava toteutettavia investointeja varten määräraha. Investointihankkeisiin saatava valtionosuus tai muu ulkopuolinen rahoitusosuus tulee huomioida hankkeen tuloarviona. Mikäli talousarviossa ei ole määrärahavarausta tulee tehdä talousarviomuutos ennen investoinnin toteuttamis- tai rakentamispäätöstä. Omaisuuden myynneistä budjetoidaan tuloksi kohteen tasearvo. Kaupunginhallitus vastaa talonrakennushankkeiden rakentamisesta ja rahoituksen varaamisesta talousarvioon. Palvelualueen näkemys sen toimintaa varten tehtävän tilahankkeen sisällöstä välittyy hankesuunnitelman kautta. Kaupunginvaltuusto antaa talousarviossa valtuutuksen jatkaa jo aloitetut, mutta useammalle vuodelle jakautuvat, keskenäiset investointihankkeet vuodelle 2019 varatun kohdekohtaisen määrärahan puitteissa tai sisältyen nk. hankkeiden päättämiseen varattuun määrärahaan

Koko kaupungin investointimenot olivat 89,7 milj. euroa, toteutuma jäi 17 milj. euroa muutettua talousarviota pienemmäksi. Keskeiset syyt olivat maanhankinnan, kunnallistekniikan ja vesiliikelaituksen investoinnit sekä Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskuksen sekä Museon rakentamisen kustannusten siirtyminen tuleviin vuosiin. Kunnallistekniikan investoinnit olivat 24,6 milj. euroa, liikuntapaikat 3,7 milj. euroa, maa-alueiden osto 1,5 milj. euroa. Tilakeskuksen investoinnit olivat 37,02 milj. euroa ja Kuopion Vesi Liikelaituksen 7,8 milj. euroa. Rahoitusosuudet investointeihin olivat 1,7 milj. euroa ja omaisuuden myyntitulot 13,7 milj. euroa. Vuoden 2019 nettoinvestointimäärän negatiivisuus johtuu vesilaitoksen yhtiöittämisen tulovaikutuksesta. Kuopion Veden yhtiöittämiseen liittyvien järjestelyjen vuoksi kaupunki luovutti omaisuutta enemmän kuin teki uusia investointeja.

Talousarviomuutokset investoinneissa

Pelastuslaitos on käsitellyt lisämäärärahaesityksen viestivälineiden, kaluston sekä kesken jääneiden ambulanssien hankintaan, lisämäärärahaesitys investointeihin on 273.561 euroa.

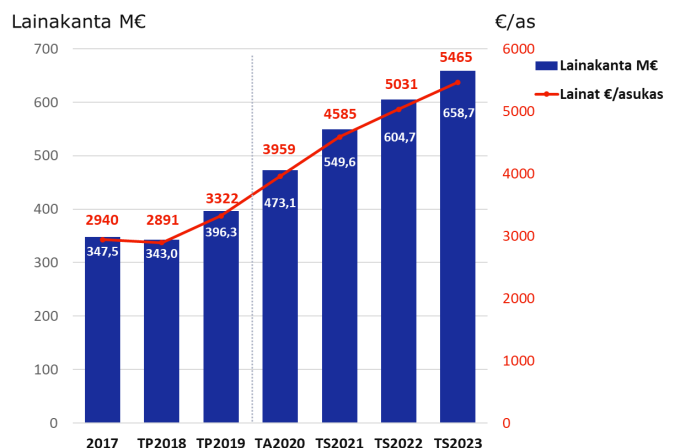
Tilakeskuksen investointihankkeisiin tarvittiin lisämäärärahaa seuraavasti: pääkirjaston korjaus ja muutostyöt 320.000 euroa, entisen Kevaman kiinteistön hankinta 536.000 euroa ja Lumitin suunnittelu 100.000 euroa. Tuloarviot alittuivat kiinteistöjen myynnin osalta n. 2,1 milj. euroa ja Lippumäen peruskorjaus- ja muutostöihin tulevan OPM:n avustuksen osalta 560.000 euroa.

Savilahden alueeseen tarkoitettuja määrärahoja siirrettiin muihin kunnallistekniikan kohteisiin ja liikuntapaikkakohteisiin.

Investointien tulorahoitus on huolestuttavan matalalla tasolla ja johtaa velkaantumisen merkittävään kasvuun.

Kaupungin lainakanta

Kaupunginvaltuusto oikeutti kaupunginhallituksen ottamaan uutta pitkäaikaista lainaa talousarvion rahoitusosan sitovien erien osoittamissa rajoissa. Lisäksi kaupunginvaltuusto oikeutti kaupunginhallituksen ylittämään lainojen netto-muutoksen sillä määrällä, millä talousarvioon sisällyttämättömiä yritystilojen rakentamis- ja ostohankkeita toteutetaan käynnistämismääräyksen puitteissa talousarviovuoden aikana. Kaupunginvaltuusto oikeutti talousjohtajan nostamaan tilapäisluottoa enintään 50 milj. euroa maksuvalmiuden turvaamiseksi.

Lainakanta 2019 on 3322 €/asukas ja suunnitellulla investointitasolla se kasvaa 5465 €/asukas vuoteen 2023

3.3 Korjausvelka

Kuopion kaupungin omistuksessa olevien rakennusten korjausvelka pienentyi viime vuoden aikana. Trellum Consulting Oy:n toteuttaman korjausvelkalaskennan mukaisesti kaupungin suoraan omistamien rakennusten korjausvelka oli vuoden 2018 lopussa 69,9 miljoonaa euroa. Edellisen vuoden lopussa se oli 70,7 miljoonaa euroa.

Korjausvelan kasvu on saatu pysäytettyä investoinneilla sekä myymällä ja purkamalla kaupungin palvelutuotannossa tarpeettomia rakennuksia. Kaupungin suorassa omistuksessa oli vuoden lopussa 431 rakennusta. Näiden rakennusten jälleenhankinta-arvo oli noin miljardi euroa. Vuoden 2019 korjausvelan määrä laske-
taan huhti-toukokuun aikana.

3.4. Kaupungin talouden tasa- painottaminen

Kaupungin haasteellisen taloustilanteen johdosta kaupunginhallitus päätti syyskuussa käynnistää tuotannollisin ja taloudellisin perustein työnantajan ja henkilöstön väliset yhteistoimintaneuvottelut talouden tasapainottamiseen tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiseksi vuosina 2020 ja 2021 Kuopion kaupungissa, taseyksiköissä ja liikelaitoksissa. Neuvotteluissa tavoiteltiin toimintakuluissa pysyvien säästöjen lisäksi myös kertaluonteisia säästöjä esimerkiksi lomarahojen vapaaksi vaihtamisella ja vapaaehtoisilla palkattomilla vapailla.

Pysyvien säästöjen osalta tavoiteltiin kokonaisuudessaan vuosien 2020 ja 2021 aikana yhteensä 10 miljoonan euron säästöjä, joista 4 miljoonaa euroa kohdistuisi vuodelle 2020 ja 6 milj. euroa vuodelle 2021. Henkilöstömenojen osuus säästötavoitteesta on arviolta n. 8,8 milj. euroa vuosien 2020-2021 aikana. Kaupunginhallitus merkitsi kokouksessaan marraskuussa tiedoksi 8.11.2019 päättyneiden kunnallisen yhteistoimintalain mukaisten neuvottelujen tuloksen, minkä mukaan asetetut tavoitteet saavutetaan. Lisäksi kaupunginhallitus hyväksyi työnantajan neuvotteluissa esittämät linjaukset sekä hyväksyi työllistymistä edistävän toimitasuunnitelman.

Kaupungin talouteen liittyvänä merkittävänä päätöksenä kaupunginvaltuusto päätti marras-

kuussa vuoden 2020 veroprosenteista, missä yhteydessä valtuusto päätti korottaa Kuopion kaupungin tuloveroprosentin 20,75 %:iin (aiemmin 20,50 %) ja muun kuin vakituisten asuinrakennuksen veroprosenttia 1,35 %:iin (aiemmin 1,10%). Muilta osin kaupungin veroprosentit säilyivät ennallaan. Kunnallisveron 0,25 %-yksikön korotuksen vaikutus kaupungin talouteen on noin 4,7 milj. euroa ja muiden kuin vakituisten asuinrakennuksen 0,25 %-yksikön korotuksen vaikutus kaupungin talouteen on noin 0,5 milj. euroa.

**Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että välttämättömiin toimiin talouden tasa-
painottamiseksi on ryhdytty.**

**Tarkastuslautakunta kantaa huolta suhdanteiden äkillisen heikkenemisen vaikutuksista Kuopion talouden tasapainoon. Vaikka vaikutukset näkyvät viiveellä, tulee niihin varautua hyvissä ajoin. Kuopion kaupunki on merkittävässä roolissa alueensa elinvoiman säilyttä-
jänä myös poikkeusoloissa.**

**Tänäkin vuonna tilikauden tulosta korjattiin satunnaisin kertaerin. Tarkastuslautakunta muistuttaa edelleen, että satunnaisien erien lisäksi kestävässä ja pitkäjänteisessä talouden-
hoidossa tarvitaan myös kauas-
kantoisempia toimenpiteitä.**

4. TOIMINNAN ARVIOINTI TYÖOHJELMAN MUKAISESTI

4.1 Kansalaistoiminnan palvelut

Pitäjäraatitoiminta

Pitäjäraatitoiminta käynnistyi vuoden 2017 vuoden alusta. Pitäjäraatitoiminta nähtiin Lähi-demokratiajaoston painopistealueena jo kuntaliitoksen suunnitteluvaiheessa. Tärkein tavoite oli vaikuttamisen kanavien säilyttäminen. Kansalaistoiminnan aktivoinnissa ja aktiivisessa osallistamisessa pitäjäraatimalli nähdään hyvin innovatiivisena.

Pitäjäraati on organisaatiotoimintamalli, joka pyrkii edistämään kansalaisyhteiskunnan vahvistumista ja on esimerkki monipuolisesta matalan kynnyksen vaikuttamisesta. Kuntalaiset ja asukkaat ovat aktiivisia olemaan mukana kehittämässä, koska toimiminen lähellä elinympäristöä motivoi. Pitäjäraatit toimivat hyvin ja niillä on edellytykset toimia muutoksessa. Demokratiaavajeen täyttämässä on onnistuttu.

Pitäjäraatitoiminta mahdollistaa luovan toiminnan, koska se ei ole kunnan virallinen toimielin, eikä vaadi erityistä byrokratiaa. Toiminnan vapaamuotoisuus vaatii erityistä aktiivisuutta alueiden asukkailta. Rahoitus pitäjäraadeille on 360 000 euroa, joista on jyvitetty 30 000 euron toimintamääräraha per raati.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan pitäjäraatitoiminta on merkittävä alueen paikallisdemokratian vahvistaja. Pitäjäraatien toiminnan aktiivisuus vaihtelee alueittain.

Juankosken yhdistymisavustuksen käyttö/toteutuma

Juankosken kuntaliitossopimuksen mukaisesti vuosien 2015 ja 2016 talousarvioiden valmistelun yhteydessä tarkasteltiin myös suunnittelukauden investoinnit. Kiinteällä yhteistyöllä osapuolet halusivat varmistaa, että investoinneilla voidaan mahdollisimman taloudellisesti kehittää kokonaisvaltaisesti toimivaa palvelurakennetta. Juankosken kaupungin nykyiselle alueelle kohdennettiin yhdistymisavustuksesta ja sen lisäosasta yhteensä miljoona euroa.

Ensisijaisia yhdistymisavustuksen kohdentamisen kohteita voivat olla:

- Lukio-opetuksen ja siihen liittyvien ICT-ratkaisujen kehittäminen
- Yhdistyvän kaupungin talouden vahvistaminen
- Lähidemokratian kautta tapahtuva palveluiden uudistaminen ja kehittäminen yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa

Yhdistymisavustusten yksilöity kohdentaminen hyväksyttiin kummankin osapuolen valtuustossa vuoden 2016 talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Näin varmistettiin mahdollisten suunnittelutarpeiden toteuttaminen vuoden 2016 aikana ennen vuoden 2017 alusta tapahtunutta yhdistymistä.

Juankosken tehdasmiljö

Juankosken yhdistymisavustusinvestoinnit	Toteutuma
Lukion ICT-ratkaisut	Valmis
Iivolassa peruskorjaus pesuhuoneissa, allasosasto ja lattiat	Valmis
Toimintakeskuksen Keittiön ja pesutilojen remontti vuosina 2016-2019	Valmis
Juankosken päiväkotin muutostyö (ulkos, ilmast. Ikkunat)	Valmis
Muuraveden päiväkotin muutostyö ja kattotyöt	Valmis
Muuraveden koulun lämpöjohtoverkosto ja IV-laitteet	Valmis
Ruukin koulun lattian korjaus	Valmis
Kaavateiden kunnostus mm. Terveyskuja, Pappilapellontie, Tikantie, Viemannintie, Niittytie, Paasikoskentie, Koulukuja, Teletie, Kumpuniementie, Riekkiläntie	Valmis
Torialueen ympäristön rakentaminen ja liikennejärjestelyjen parantaminen turvallisemmaksi, Pikonniemen uimala, Salpatupa	Valmis, pl. Pikonniemen uimala

Kuvassa Juankosken maalaismaisemaa,
Kuvaaja: Vicente Serra

Lähidemokratiajaoston rooli

Lähidemokratiajaoston tehtävänä on huolehtia lähidemokratian kaupunkitasoisesta kehittämisestä ja sitä edistävän toiminnan ohjaamisesta. Jaosto asettaa pitäjäraadit sekä päättää pitäjäraadeille myönnettävien kehittämismäärärahojen jakamisesta.

Vuonna 2019 jaosto kokoontui kuusi kertaa. Vuoden 2019 alkupuolella jaosto keskittyi pitäjäraatien ensimmäisen toimintajakson toiminnan arviointiin ja raportointiin. Kehittämismäärärahaa jaettiin pienimuotoisesti Riistavedelle ja Karttulaan. Rahoitusta myönnettiin myös Pitkin pitäjiä -kampanjan toteutukseen. Myös henkilöstön palkkakuluihin jouduttiin kanavoimaan rahoitusta.

Vuonna 2019 pitäjäraatitoimintaan ja lähidemokratiajaoston viranhaltijavalmisteluun oli resursoitu yhteensä 2,85 henkilötyövuotta. Vuonna 2020 näitä asioita hoitaa yksi henkilö. Mikäli tilanne jatkuu kovin pitkään näin, kasvaa kaupungin riskit niin henkilöstön kuin taloushallinnan osalta merkittävästi.

Kansalaistoiminnan palvelut

Kuopion kaupunkiorganisaatiossa Kansalaistoiminnan palvelut sijoittuvat Hyvinvoinnin palvelualueelle, Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut -avainprosessiin. Kansalaistoiminnan aktivointiin kuuluvat seuraavat osa-alueet: kulttuuriin aktivointi, liikuntaan aktivointi, asukasdemokratia ja osallisuus, asukastuvat, hyvinvointi-koordinointi, avustuspalvelut, ehkäisevän päihdetyön koordinointi sekä Kino Kuvakukko.

Säästäminen ennaltaehkäisyssä saattaa tuoda lisäkustannuksia kuntatalouteen. Kuopion tilanne THL:n sairastavuusindeksin osalta on valtakunnallisesti huono. Asiaan voidaan vaikuttaa panostamalla matalan kynnyksen ennaltaehkäisevään toimintaan, hyvän elämän elementteihin.

Kansalaistoiminnan palvelut ovat monialaisia ja pääosin lakisääteisiä hyvinvoinnin edistämisen palveluja, joiden keskeisinä tavoitteina ovat terveellisten elintapojen, osallisuuden, vaikutusmahdollisuuksien, mielekkään tekemisen sekä aktiivisen elämäntavan edistäminen. Hyvinvointitiedon koordinointi, analysointi ja raportointi sekä hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön tutkimustiedon soveltaminen, kehittäminen ja kouluttaminen ovat kansalaistoiminnan palveluiden keskeisiä tehtäviä. Kansalaistoiminnan palveluiden tehtävät liittyvät siis vahvasti kansalaistoiminnan edistämiseen ja tehtävät ovat jaoteltu yksikössä seuraavasti:

- Osallisuuden ja lähidemokratian edistäminen
- Ennaltaehkäisevä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, ehkäisevä päihdetyö

- Järjestöyhteistyö ja koordinointi
- Kulttuuriin ja liikuntaan aktivointi
- Hyvinvointitiedon koordinointi ja viestintä
- Kansalaistoiminnan avustukset; yleis- ja erityisavustukset, kansalaislähtöisen kaupunkikehittämisen avustukset.

Tarkastuslautakunta kannustaa siirtämään ajattelun painopistettä asukastuvien ylläpidosta asukastoiminnan kautta ajatteluun. Aktiivinen asukastoiminta tarvitsee organisaatorajat ylittävän yhteistyöverkoston, jolloin on mahdollisuus saavuttaa synergiaetuja ja karsia päällekkäisiä toimintoja.

Maaseutualueilla pitäjäraatitoiminnan ja paikallisen asukastoiminnan yhteensovittaminen on tärkeää.

Asukastupatoiminnassa keskeistä on hyvinvoinnin edistäminen ennaltaehkäisevänä toimintana. Asukastuvat tarjoavat sosiaalista kanssakäymistä, mielen hyvinvointia, elintapaohjausta, neuvontaa, tukea ja mielekästä tekemistä. Tuvissa toimitaan lähellä asukasta, jolloin asukkaiden tarpeet ohjaavat toimintaa. Toimintaa tuville tuottavat lähiötyö, asukkaat itse sekä järjestöt, yhdistykset, seurakunta sekä kaupungin muut palvelualueet.

Kylätalotoiminta

Tilakeskuksen tehtävä on järjestää tilat kaupungin toimintaa varten. Kylätalot ovat aiheuttaneet keskustelua. Tilakeskus on ylläpitänyt tiloja, mutta kaupungilla ei ole toistaiseksi ollut tiloille omaa käyttöä. Esimerkiksi Syvänniemellä sijaitseva Hermannitalo on ollut pitkään vähäisellä käytöllä. Tästä kuitenkin aiheutuu Tilakeskukselle jatkuvasti kustannuksia. Lisäksi tilan käytöstä on ollut epäselvyyksiä. Jos tilaa käyttää jokin muu kuin kaupunki, esimerkiksi yleishyödyllinen yhteisö, puhutaan toimitilaavustuksesta tai tilojen vuokrauksesta. Hyvinvoinnin edistämisen lautakunnalla on tunnistettava rooli ja rahoitusvastuu kylätaloissa tapahtuvan yleishyödyllisen toiminnan tukemisessa.

Kaupungin omistamille kylätaloille etsitään ko. kyliltä toimija, jolle kiinteistö lahjoitetaan tai myydään nimellisellä summalla. Kylätalo jää edelleen kyläläisten käyttöön ja sitä voidaan vuokrata erilaisiin toimintoihin. Kiinteistön omistava yhdistys voi kehittää toimintaa erilaisilla rahoitusmalleilla. Jos toimijaa ei löydy, Tilakeskus toimii ko. tilojen osalta toimintasääntönsä mukaan joko myymällä tai purkamalla kiinteistöt.

4.2 Savo-Pielisen jätelautakunta ja Jätekuukko Oy

Jätehuollon toiminta-alueella toimii 16 kunnan yhteinen jätehuoltoviranomainen, Savo-Pielisen jätelautakunta, jonka tehtäviin kuuluu viranomaispäätöksenteko ja muut jätehuollon viranomaistehtävät sekä yhteinen kunnallinen jäteyhtiö, Jätekuukko Oy, joka tuottaa jätehuollon palvelut. Kuopion kaupunki omistaa yhtiöstä 49,51 %.

Liittymisaste järjestettyyn jätehuoltoon on noussut jätelautakunnan perustamisesta lähtien. Vuoden 2019 alussa kaikista niistä omakotitaloista ja vapaa-ajan asunnoista, joita jätelain mukainen liittymisvelvoite järjestettyyn jätehuoltoon koskee, oli jätehuollon piirissä tilastojen mukaan 96,1 %. Kun huomioidaan kaikki asuinhuoneistot (pientalojen lisäksi rivijä ja kerrostalohuoneistot) sekä vapaa-ajan asunnot, liittymisaste järjestettyyn jätehuoltoon oli 98,4 %.

Tarkastuslautakunnan mielestä jäteastian tyhjennysvälin pidennysmahdollisuus on hyvä asia, kun jätettä kertyy vähän. Myös jätetaksan huojentuminen nähdään positiivisena asiana.

Kiertotalouden opastustyö

Sen lisäksi, että Jätekuukko osallistuu osakaskuntien erilaisiin tilaisuuksiin ja yleisötapahtumiin, valistavat ympäristökouluttajat koululaisia lajittelu- ja kierrätysasioissa. Jätekuukko valitsee vuosittain toimialueeltaan kuusi kummikoulua, ja kummikouluohjelman mukaisesti koulut saavat lukuvuoden aikana tarvitsemansa opastuksen kestävästä kehityksen edistämiseksi. Koulujen lisäksi valistusta suunnataan päiväkoille.

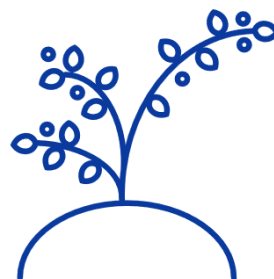
Tarkastuslautakunnan mukaan on hyvä, että nuoria opastetaan ympäristöasioihin ja lajittelusta tuodaan tietoa kouluihin.

Muovipakkausten kierrätys

Muovipakkausten erilliskeräystä ei ole vielä koko toimialueella, mutta Kuopion keskeisellä kaupunkialueella, jossa keräys on alkanut vuonna 2017, jo 85 % kerros- ja rivitalohuoneistoista on muovipakkausten keräyksen piirissä.

Jätekuukko on järjestänyt hyötyjätteiden keräykseen Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy:n ekopiste-verkostoa täydentäviä ekopisteitä, jotta verkosto palvelisi riittävästi asukkaita. Ekopiste järjestetään palvelutason mukaisesti kaikille vähintään 300 asukkaan asuinalueille, joilla on lähipalvelut. Lisäksi ekopisteitä järjestetään tarpeen mukaan sellaisille keskeisille asuinalueille, joilla on vähintään 500 asukasta, mutta ei lähipalveluja. Tällä hetkellä RINKI-ekopisteitä on alueella 74 kappaletta ja Jätekuukon järjestämiä ekopisteitä 17 kappaletta. Pakkausasetus määrittää muovipakkauskierrätyspisteiden vähimmäismäärän. Keräyspisteiden määrän kasvattaminen aiheuttaa tuottajalle lisäkuluja, joten vähimmäismäärää voidaan kasvattaa vain pakkausasetusta muuttamalla tai tuomalla rinnalle lisää täydentäviä ekopisteitä.

Tarkastuslautakunnan mukaan muovipakkausten keräyspisteiden määrän lisääminen ja palveluverkoston laajeneminen maaseututajamiin olisi tärkeää.

Jätekuukon vastaanottamien jätteiden määrän kehitys vuosina 2012-2018 (tonnia)

Jätelaji	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Sekajäte	44 480	43 680	42 630	43 500	44 370	41 561	41 166
Biojäte	6 989	7 019	7 987	7 743	7 502	7 243	7 684
Pahvi- ja kartonkipakkaukset	2 740	2 600	2 450	2 530	2 420	2 400	2 594
Lasipakkaukset	490	530	570	580	400	290	212
Pienmetalli	340	320	370	400	260	362	243
Metalliromu	2 660	2 410	2 990	2 850	3 670	4 203	5 315
Muovipakkaukset						53	284
Vaaralliset jätteet	1 230	1 510	1 360	1 390	1 210	1 073	938
Sähköromu	1 700	1 260	1 690	1 730	1 460	1 570	1 985

4.3 Asuntotoimi

Asuntotoimen ensisijaisena tehtävänä on asumisen, asuntotuotannon ja korjausrakentamisen edistäminen Kuopiossa sekä asumisen neuvonta- ja viranomaistehtävät, joita ovat valtion tuetun (arava- ja korkotukilainoitettun) asuntokannan asukasvalintojen valvonta, erilaiset lausunnot ja kannanotot asumisen valtion tuetuille hankkeille, asumisoikeusasunnon saajan hyväksyminen ja asumisoikeusmaksun hinnan vahvistaminen. Lisäksi asuntotoimi avustaa asukkaita hissi-, esteettömyys-, sähkölämmitys- ja korjausavustusten hakemisessa ja hyväksyy kaupungin hissiavustukset.

Erityisryhmien asumista tuetaan palvelualueilta käsin, mm. vanhusten ja erityisryhmien hoivan tuottaa perusturva (aikuissosiaalityö / sosiaalityö). Asuntotoimi on mukana rahoituksen valmistelussa ja varmistaa, että hanke on kaupungin etujen ja kaupunkikehityksen mukainen (asuntoalueet). Asuntotoimi käy vuoropuhelua yhteistyökumppanien (mm. Niiralan Kulma Oy ja sosiaalityö) sekä erilaisten järjestöjen, kuten esim. Kuopion Vanhustenkotiyhdistys ry, kanssa.

Tarkastuslautakunta arvostaa asuntotoimen laajaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Tarkastuslautakunta kannustaa entistä laajempaan palvelualuearajat ylittävään yhteistyöhön asumisen, palveluiden ja hyvinvoinnin edistämisen rajapinnoissa.

Kuopiossa on yhteensä n. 12 800 valtion tuettua vuokra-asuntoa ja n. 14 000 vapaarahoitettua vuokra-asuntoa. Näistä noin 2 000 on opiskelija-asuntoja. Vuokrataso on suuriin kaupunkeihin nähden maltillinen. Vuonna 2018 keskimääräinen vuokrataso oli 11,23 €/m² ja vapaarahoitteisissa vuokra-asunnoissa 14,03 €/m².

Tarkastuslautakunnan mukaan asuntotilanne on hyvä ja vuokramarkkina kunnossa. Erityisesti vuokratason kohtuullisuus ja asuntotarjonnan monipuolisuus nähdään hyvänä asiana.

Muuttoliike

Kaupungin sisäinen muuttoliike tapahtuu esimerkiksi siten, että omakotirakentamisen aikana muutetaan vuokralle lähelle, josta muutetaan valmistuneeseen taloon. Muista kunnista tuleva muutto tapahtuu pääsääntöisesti vuokra-asuntoihin, joista muutetaan eteenpäin omistusasuntoihin. Muuttoliikkeen seuranta ei kuulu asuntotoimen perustehtäviin. Havaintojen mukaan aiemmin on saatu hyvinkin tarkasti selville, mistä Kuopion uusiin asuntoihin muutetaan. Nykyisin tarkkaa tietoa ei ole enää saatavilla tai tietoa ei ole ostettu tilastoina, joten tiedonsaanti on heikentynyt.

Tarkastuslautakunnan mukaan toimiva tiedonsaanti on tärkeä osa nykypäivän tiedolla johtamista. Ajantasainen kaupunkirakenteen tilannekuva sekä ennustemallit tulevaisuuden muuttoliikkeestä ja palveluverkostosta lisää valmistelun ja päätöksenteon vaikuttavuutta.

Asunnottomuustyö

Asuntotoimen mukaan asunnottomuustilanne ei ole Kuopiossa hälyttävä, muttei aivan hyväkään. Asuntotoimi osallistuu aktiivisesti asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseen ja poistamiseen liittyvään työhön (AUNE-työ ja AKU-hanke). AUNE-valmistelutyö alkoi vuonna 2016. Valtion ja kaupungin välinen sopimus asunnottomuustyöstä vuosille 2017-2019 allekirjoitettiin keväällä 2017. Sopimuksessa asetetut tavoitteet ovat toteutuneet pääosin erittäin hyvin.

AKU-hanke, eli asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat – varhainen välittäminen, osallisuus ja asumisen tuki –hanke. Hankkeiden tiimoilta valmisteltiin Koti kaikilla 2030 -ohjelma (kv 20.5.2019).

AKU-hanke on loppumassa vuoden loppuun 2019. Asuntotoimi on ollut käynnistämässä yhteistyötä kaupungin sosiaalityön ja Niiralan Kulma Oy:n kanssa: hanke pyrkii auttamaan asumisuhan alla olevien henkilöiden asunnottomuutta (kolmas vuosi menossa, tulokset osin hyviä)

Tarkastuslautakunnan mukaan on hyvä, että asuntotoimi on ollut käynnistämässä yhteistyötä kaupungin sosiaalityön ja Niiralan Kulma Oy:n kanssa.

4.4 Tilakeskus

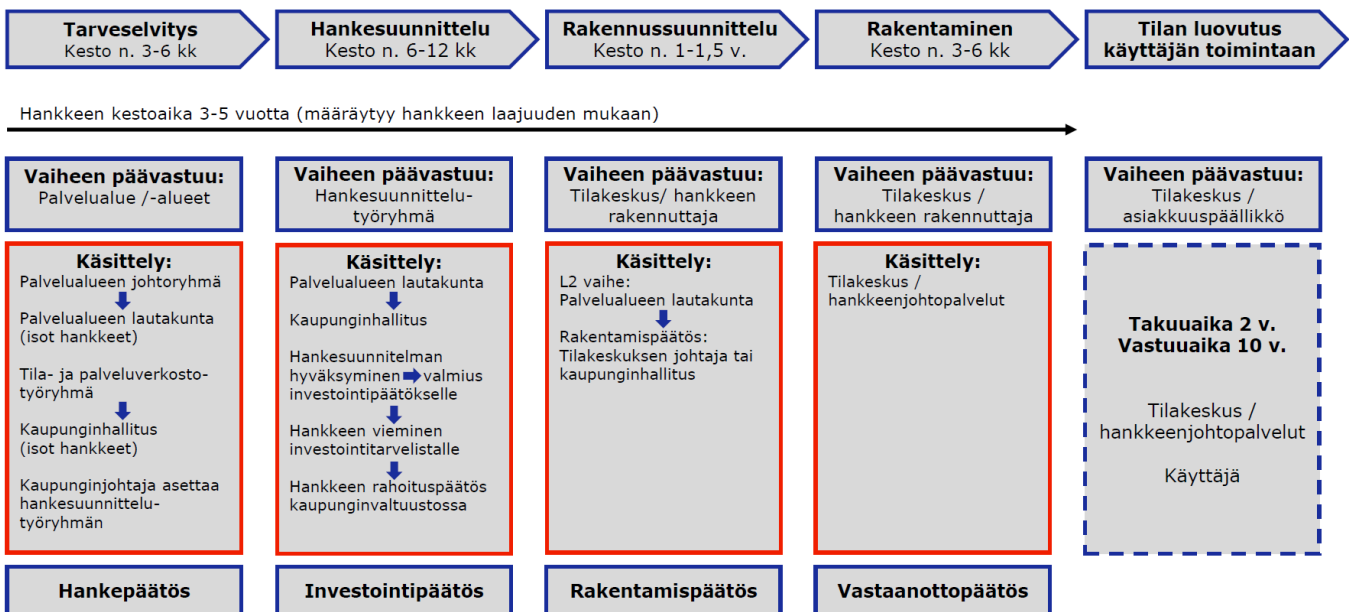
Kuopion kaupungin Tilakeskuksen tehtävänä on järjestää terveelliset ja turvalliset toimitilat kaupungin palvelutuotannon tarpeeseen. Kiinteistöomaisuutta hallitaan tilasalkulla, jossa on määritelty jokaiselle rakennukselle pitkän ajan käyttö- ja omistussuunnitelma. Salkun hallinta ja ajantasaisuus varmistetaan kaupunginhallituksen tilatyöryhmän ohjauksessa ja yhteistyössä palvelualueiden kanssa.

Kaupungin omistamista tarpeettomista ja tyhjästä tiloista voidaan luopua myymällä tai purkamalla. Tavoitteena on säästää rakennusten ylläpito-, kunnossapito- ja korjauskuluista sekä pienentää kaupungin rakennusten korjausvelkaa. Tilakeskuksen selvityksen mukaan kiinteistöjen korjausvelka ei ole enää tänä vuonna kasvanut.

Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä asiana, että korjausvelan kasvu on taittunut.

Toimitilahankkeen ajallinen toimintakaavio suurissa investointihankkeissa

Lähde: Tilakeskus

Toimitilahankkeiden hankesuunnitteluvaiheessa määritellään myös käytettävä hanke- ja rahoitusmalli ja toteutetaan eri hankemallien edullisuusvertailu käytettävissä olevan aineiston perusteella. Tämän pohjalta edetään toteutussuunnitteluun ja kilpailutukseen. Käytettävät hankemallit ovat perinteinen urakkamalli, elinkaarimalli, leasing sekä ulkopuolisen investorin toteuttama vuokramalli.

Tilakeskuksen mukaan tarvesuunnittelussa pitää olla huolellinen ja ottaa huomioon monta muuttujaa. Tilakeskuksen esille ottaman esimerkin mukaan Hiltulanlahden päiväkodin mitoituksessa ei riittävästi huomioitu yksityisen päiväkodin rakentamista alueelle. Julkisen päiväkodin valmistuminen johti yksityisen päiväkodin vajaakäyttöön.

Tarkastuslautakunta korostaa yhteistyön merkitystä tarvesuunnitteluvaiheessa, jotta toimitila vastaa kysyntää. Tarvesuunnittelussa tulee huomioida myös mahdollinen alueellinen yksityinen palvelutuotanto.

Tilakeskuksen resurssiviisuus-ajatteluun liittyviä tavoitteita ovat energiankäytön vähentäminen sisäilmaolosuhteita vaarantamatta ja uusiutuvaa energiaa hyödyntävien tuotantomuotojen laaja käyttö.

Tarkastuslautakunnan mukaan palveluverkon kehityksen entistä tarkempi ennustettavuus ja toimialuerajat ylittävää verkostotyöskentely ovat Tilakeskuksen toiminnan kannalta tärkeitä teemoja. Esimerkiksi rakennuttamistoimintaa on useissa eri kaupunkikonsernin organisaatioissa.

Sisäiset vuokrat

Tilakeskuksen tulorahoitus muodostuu sisäisistä vuokratuloista, jotka voidaan jakaa kahteen osaan, pääomavuokraan ja ylläpitovuokraan. Pääomavuokran osuus muodostuu kiinteistöjen laskennallisesta kulumisesta, pääoman korosta ja maanvuokrasta. Ylläpitovuokra koostuu ylläpitokustannusten (mm. kunnossapito, kiinteistö- ja jätehuolto, kiinteistövakuutus) lisäksi käyttökuluista (kuten sähkö-, lämmitys- ja vesimaksut) sekä siivouskuluista.

4.5 Suun terveydenhoito

Suun terveydenhuollon tavoitteena on tuottaa kuntalaisille laadukkaita terveyttä edistäviä palveluita asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti. Kuopion kaupunki on pääosin luopunut suun terveydenhuollon ulkoistavista ostopalvelusopimuksista ja järjestää palvelut itse. Palvelutarpeen muutoksiin pystytään vastaamaan ketterämmin ja esimerkiksi jonojen hallinta on paremmalla tasolla. Suun terveydenhuollon asiakkaita oli jonossa marraskuussa 811 henkilöä ja hoitosuhteessa 12 782 henkilöä. Tarvittaessa jonoa puretaan kertaluonteisesti urakalla kutsuamalla hoitoon kerralla iso määrä. Tällä hetkellä hoitoon on kutsuttu 650 potilasta. Hoitotakuu on toistaiseksi toteutunut, mutta sen kanssa joudutaan tekemään jatkuvasti töitä.

Ikääntyvän väestön hoidon tarpeen lisääntyessä vaaditaan kaupungilta palveluiden järjestäjänä entistä enemmän panostuksia suun terveydenhuoltoon.

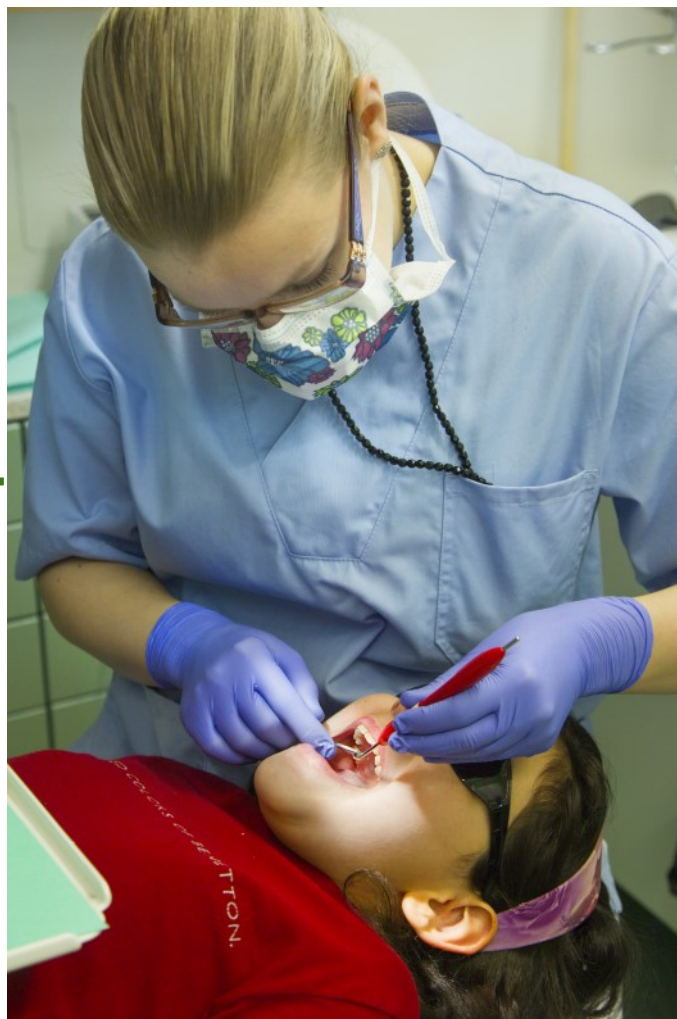
PopUp-tarkastuspiste

Suun terveydenhuollon palveluilla on ollut käytössä liikkuva suun terveydenhuollon yksikkö, PopUp-tarkastuspiste, johon kuuluu hammaslääkäri ja kaksi hoitajaa. PopUp-tarkastuspiste voidaan perustaa minne tahansa, missä on saatavilla vesi ja sähkö. Tarkastuksia tehdään esimerkiksi kouluissa. Kouluissa tehdyistä tarkastuksista on saatu myönteistä palautetta. Haasteen tuovat koulujen pitkät loma-ajat, sillä kaikkia kohderyhmään kuuluvia koululaisia ei ennätetä tarkastamaan kouluvuoden aikana. Toisaalta kesällä PopUp-toiminta on vajaakäytöllä. Liikkuvalla yksiköllä voisi olla kysyntää myös koulujen ulkopuolella.

Tarkastuslautakunnan mukaan liikkuvat palvelut ovat erinomainen idea. Tarkastuslautakunta kannustaa toiminnan jatkokehittämiseen tarkastelemalla toiminnan laajentamismahdollisuuksia uusille käyttäjäryhmille.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan valmistautuminen sote-uudistukseen on viivästyttänyt investointeja ja hidastanut siten palveluverkon kehittämistä. Tällä hetkellä tilojen osalta tilojen koko kapasiteetti on käytössä. Alueellisen hammashuollon erikoisyksikön perustaminen voisi tuoda tarvittavia synergiaetuja ja joustavuutta erikoistason hammashuollon järjestämiseen. Lisäksi uuden erillisen erikoisyksikön perustaminen vapauttaa toimitilaa perustason suun terveydenhuoltoon. Tämä vaatisi yhteistä linjaa yhdessä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa.

Tarkastuslautakunta pitää erikoistuvan suunterveydenhoidon yhteistyön tiivistämistä tärkeänä asiana. Tiivis yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa voi helpottaa tilanteessa, jossa toimitilojen ja henkilöstöresurssien osalta on niukkuutta.

4.6 Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Kuopion kaupungin ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin tarkastuslautakuntien yhteiskokous on jo perinteeksi muodostunut tapa käsitellä yhteisiä asioita.

Tämän vuoden kokouksen tavoitteena oli tuoda yhteen kaupungin ja sairaanhoitopiirin näkemyksiä erikoissairaanhoidon palveluiden tilaamisen ja tuottamisen näkökulmista.

Kuopion kaupungilla ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirillä on molemmilla haasteellinen taloustilanne ja yhteisiä hankkeita sekä yhteisesti omistettuja yhtiöitä. Vuonna 2019 Kuopio maksoi sairaanhoitopiirin alijäämiä 7,5 milj. euroa.

Väestön ikääntyessä erikoissairaanhoidon kustannustaso tulee nousemaan lähivuosina. Asiakasmäärien säilyttäminen ja liikkuvien asiakkaiden houkuttelu ulkokuntamyynnin kasvattamiseksi ovat väestömäärältään pienelle sairaanhoitopiirille ja koko erityisvastuualueelle tärkeitä asioita. Pohjois-Savossa oma yliopistosairaala nähdään ensiarvoisen tärkeänä. Kaikkien erikoisalojen sairaalana KYSin eräalue on pieni, mikä vaatii erityistä keskittymistä palveluiden järjestämiseen. Maakunnan sisäiselle osaoptimoinnille ei olisi sijaa.

Kuopion kaupungin laskema kustannustason nousu 4,4 % ylittää selvästi sen, miten muutoin esimerkiksi Kuopion kaupunki on varautunut hintojen korotuksiin. Kaupungin talousarvioaraamisissa kustannustason nousu rajattiin n. 1,5 %:iin, mikä väistämättä aiheuttaa eriävän budjetoinnin Kuopion kaupungin ja sairaanhoitopiirin talousarviossa määrittämän maksuosuuden välille.

Tarkastuslautakunnalle annetun selvityksen mukaan talousarviota laadittaessa sairaanhoitopiirin ja Kuopion kaupungin välille toivotaan lisää vuoropuhelua sairaanhoitopiirin kuntakoh-

taisesta maksuosuudesta. Maksuosuuden muodostumista ja kuntakohtaisia suoritteita tulisi perustella laajemmin. Kaupungin näkemyksen mukaan erikoissairaanhoidon hinnoittelussa ei avata yksittäisiä suoritteita. Tämä poikkeaa kaupungin perusterveydenhuollon käyttämästä ennustemenettelystä.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin ja sairaanhoitopiirin tulee panostaa vuoropuheluun ja tiedolla johtamiseen.

Suoritteet ja välittömän asiakastyön määrä ovat keskeisiä indikaattoreita erikoissairaanhoidon kustannuksista, joten niitä koskeva vertailutieto tulisi olla saatavissa.

Yhteistyötä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kanssa tehdään mm. sote-tike-yhteistyöllä, jossa on luotu sosiaali- ja terveyspalveluiden tilannekeskus. Kuopion kaupungin sosiaalipäivystys ja kotihoidon päivystys sekä KYS:n ensihoito toimivat yhdessä. Tästä on saatu hyviä kokemuksia. Lisäksi esimerkiksi Kotisairaaloimintaa olisi mahdollista laajentaa yhteistyössä, mutta se vaatii resursseja molemmilta osapuolilta.

Yhteistyömallien kartoittamiseksi on perustettu Yhessä-hanke, jossa sairaanhoitopiirin ja suurimpien kuntien virkamiesjohto kartoittaa synergiaetuja erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon välillä. Hankkeen työryhmä on muodostettu sairaanhoitopiirin ja omistajakuntien keskeisistä viranhaltijoista. Hankkeen työryhmä kokoontuu noin kerran kuukaudessa.

Kuopion erikoissairaanhoidon kustannukset (1000 euroa)	TP 2016	TP 2017	TA 2018	TP 2018	TA 2019	TP2019
Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri	154 919	164 022	171 708	168 732	166 614	173 716

Mittari	Tavoite 2019	Toteutuma 2019	Tarkastuslautakunnan arvio
Tilikauden ylijäämä	2,0 milj. euroa (2018 tavoite 2,0 milj. euroa, tot. -9,9 milj. euroa)	alijäämä 9,1 milj. euroa	Ei toteutunut
Hoitojaksot	45.000 – 48.000 hoitojaksoa (2018 tavoite 45.000 – 48.000 hoitojaksoa, toteuma 43 136)	42 796	Ei toteutunut
Hoitopäivät	171 000-175 000 hoitopäivää (2018 toteuma 167 660 hoitopäivää)	160 666	Ei toteutunut
Leikkaukset	22.000 – 25.000 leikkausta (2018 tavoite 21.000 – 23.000 leikkausta, toteuma 22 540)	22 804	Toteutui
Avohoidon käynnit	510.000 – 540.000 avohoidon käyntiä (2018 tavoite 495.000 – 520.000 avohoidon käyntiä, toteuma 517 471)	507 192	Ei toteutunut

4.7 Sansia Oy

Tarkastuslautakuntien yhteiskokouksessa kuultiin ajankohtaiskatsaus Sansia Oy:n toiminnasta. Sansia Oy luetaan kaupungin osakkuusyhtiöksi. Kuopio-konsernin omistusosuus yhtiöstä on 45,82 %.

Sansia Oy:n tehtävänä on vastata osakkaidensa julkisen hankintalain hankintojen kilpailuttamisvelvoitteen täyttämisestä kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisesti. Yhtiö tuottaa asiakkailleen laajasti sopimuskaudella erilaisia sopimuksenhallintapalveluja sekä kutsuohjattua henkilökuljetuspalveluja. Sansia Oy:n toiminta käynnistyi vuonna 2012 ja se toimi aikaisemmin nimellä IS-Hankinta Oy.

Yhtiön omistaja-asiakkaita ovat kunnat, sairaanhoitopiirit, kuntayhtymät, energiayhtiöt, säätiöt ja muut julkisyhteisöt eri puolella Suomea. Asiakkaiden ostot Sansia Oy:n hankintasopimuksilla olivat vuonna 2018 298 milj. euroa. Yhtiön taloudellinen asema on vakaa. Vuonna 2018 yhtiö tuotti voittoa 415.900 eur ja yhtiön oma pääoma taseessa 2018 on 2 778 399,44 euroa. Kuopion kaupungin ostot Sansian sopimuksilla vuonna 2018 olivat 57,7 milj. euroa. Kaupungin saamat palvelumaksutuotot vuonna 2018 olivat 424 757 euroa.

Sansia Oy tuottaa hankintapalveluja kokonaisvaltaisesti. Sansian asiakkaat toimivat palveluiden tilaajina ja yhtiö avustaa kilpailutusprosesseissa hankintalain alaisia hankintayksiköjä valtakunnallisesti. Yhtiön liikevaihto muodostuu pääasiassa agentuuriliiketoiminnasta, jossa yhtiö perii provision voimassaolevista sopimuksista, joita se hallinnoi. Hallinnoinnilla tarkoitetaan kilpailutusta ja sopimuskauden aikaisia muutoksia, kuten hinnantarkistuksista johtuvia käytännön järjestelyjä. Yhtiöllä on myös mahdollisuus tarjota hankintoihin liittyvää sopimusneuvontaa ja muita oikeudellisia palveluita.

Voimakkaasti kasvavia liiketoiminta-alueita ovat yhtiössä henkilöliikennepalvelut sekä energiatoimialan hankintapalvelut. Energia-alan yhteishankintayksikköpalvelussa yhtiö on

markkinajohtaja Suomessa. Sansia Oy on laajentunut vajaan vuosikymmenen aikana merkittävästi. Yhtiössä on 100 kappaletta osakkaita ja toimialue on laajentunut maakunnan ulkopuolelle. Kasvuvauhti on ollut keskimäärin kymmenen uutta asiakasta vuodessa.

Sansia Oy hallinnoi lisäksi Pohjois-Savon alueella matkojenyhdistelykeskusten toimintaa. Matkojen välityspalveluiden siirryttyä Kuopion kaupungilta Sansialle, yhtiö pystyi luomaan asiakkaalle kokonaisvaltaisen palvelun henkilöliikenteen osalta. Henkilöliikennepalvelut voidaan jakaa seuraavasti:

- Sote-kyydit eli vammaispalvelu- ja sosiaalihoitolain ja erityishuoltolain sekä ikäihmisten ja kehitysvammaisten päivä- ja työtoimintakuljetusten järjestäminen ja autoilijatilitys (Kuopio, Siilinjärvi, Varkaus, Leppävirta, Tuusniemi, Pielavesi, Kaavi, Suonenjoki ja Keitele).
- Palvelu- ja asiointiliikenteen järjestäminen (Kuopio, Siilinjärvi, Varkaus, Leppävirta).
- Perusopetuksen koulukuljetusten järjestäminen sekä autoilijatilitys (Varkaus, Leppävirta)

Sote-kyydit ja palveluliikenne v. 2019 käsittivät noin 200 000 matkaa ja koulukyytien piirissä 580 oppilasta ja noin 220 400 koulumatkaa/lukuvuosi. Pohjois-Savon alueella Sote-kyytien hinnoittelu on kapitaatioperusteinen eli toimintakulut jaetaan mukana olevien kuntien väkiluvun mukaisesti. Koulukyytien hinnoittelu on kyytiperusteinen.

Tarkastuslautakunnan mukaan Sansia Oy on kasvanut vajaassa kymmenessä vuodessa paljon. Hankintojen keskittäminen on tuonut synergiaetuja.

Yhtiöllä on hyvä kyky vastata kilpailuun valtakunnallisessa hankintapalvelu- ja matkojenyhdistelyliiketoiminnoissa.

Hankintapalveluiden kustannusten kehittyminen: Kuopion kaupunki	
Kuopion maksut hankintapalveluista vuonna 2011	548 422 €
..muutettuna 2018 rahaksi	589 600 €
Ostot Sansian sopimuksilla 2013	30 000 000 €
Palvelumaksutuotot Kuopio 2018	414 757 €
Ostot Sansian sopimuksilla 2018	57 728 735 €
Hankintapalveluiden kustannusten muutos	-30 %
..samalla, kun palveluiden käyttöaste noussut	92 %

Lähde: Sansia Oy

4.8 Kiinteistö-KYS Oy

Kiinteistö-KYS Oy on Kuopion kaupungin (51,1%) ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin (48,8%) kuntayhtymän omistama vuokratalo-yhtiö. Loput 0,1% on yhtiön omassa omistuksessa.

Kiinteistö-KYS Oy:llä on 1230 vuokra-asuntoa eri puolilla Kuopiota ja yhtiön asunnoissa asuu noin 2100 asukasta. Yhtiö tarjoaa sekä vapaa-rahaitteisia että aravavuokra-asuntoja. ARA-kohteissa asukasvalinnassa tulee sovellettavaksi aravalainsäädännön määräykset. Kiinteistökannan muodostavat 32 kiinteistöä, jossa asuntojen lisäksi on 23 potilashotelli-huonetta. ARA kohteita on 28, joissa 1078 asuntoa. Vaparaahoitteisia kohteita on neljä, joissa on 173 asuntoa. Huoneista 23 on KYS-potilashotelli-huoneita.

Asuntoja voivat hakea ensisijaisesti Kuopion kaupungin ja Kuopion yliopistollisen sairaalan sekä näiden konsernien tytäryhtiöiden henkilökunta sekä paikkakunnalle muuttavat uusien ja kasvavien yritysten palvelukseen tulevat työntekijät.

Kuvaus yhtiön myyntiprosessin vaiheista

Molemmat pääomistajat ovat päättäneet yhtiön realisoinnin suunnittelun aloittamisesta Kaupungin omistajaohjausjaosto 58§ 15.10.2018 ja PSSHP kuntayhtymän hallitus 5§ 28.1.2019. Kaupungin omistajaohjausjaosto (43§ 25.6.2019) käsitteli Kiinteistö-Kys Oy:n osakkeiden myynnin valmistelua osakekauppana Niiralan Kulma Oy:lle.

ARA-korkotukilain määräykset rajoittavat kaup-pahintaa, joten Kiinteistö-KYS Oy päätettiin jakaa kahteen osaan osakeyhtiölain 17 luvun mukaisesti korkotuettujen asuntojen yhtiöksi ja vaparaahoitteisten asuntojen yhtiöksi. Lopuksi kaksi yhtiötä myydään osakekaupalla Niiralan Kulma Oy:lle.

Yhtiöltä kysyttäessä omistajien omistajaohjauksen tavoiteasetanta on ollut yhtiön suuntaan hyvin neutraalia ja jopa laimeaa. Toisaalta fuusiokeskustelussa yhtiön rahat ja yhtiöiden omistukset ovat olleet suuren mielenkiinnon kohteena.

Tarkastuslautakunta on seurannut fuusiomenettelyn etenemistä. Tarkastuslautakunta kuuli arviointivuoden aikana omistajaohjausjaoston ja Kiinteistö-KYS Oy:n lisäksi vielä Niiralan Kulma Oy:n näkökulmia siitä, miten omistajaohjaus on toiminut fuusioprosessissa. Omistajaohjauksellisia kysymyksiä käsitellään tarkemmin luvussa 5.2.

Kiinteistö-KYS Oy:n ympäristöpolitiikka

Kiinteistö-KYS Oy on sitoutunut vähentämään energian kulutustaan ja lisäämään uusiutuvan energian käyttöä sekä vähentämään asukkaiden tuottamaa sekajätettä helpottamalla jätteen kierrätystä ja lajittelua. Näitä toimia tehdään ympäristövastaavan koordinoimana toimintana, jossa tavoitteena on henkilöstön ja asukkaiden ympäristötietouden lisääminen. Myös yhtiön sidosryhmiltä edellytetään ympäristövastuullisia toimintatapoja. Kokonaistavoitteena Kiinteistö-KYS Oy sitoutuu pienentämään vuokra-asuntotoiminnan hiilijalanjälkeä.

Tarkastuslautakunnan mukaan Kiinteistö-KYS Oy:n resurssiviisaustyö on ollut esimerkillistä.

Kiinteistö-KYS Oy:n tavoitteiden toteutuminen			
Mittari	Tavoite 2019	Toteutuma 2019	Tarkastuslautakunnan arvio
Asuntojen käyttöaste	Asuntokannan käyttöaste 99 % (99,55 %/2018)	99,47	Toteutui
Asuntojen peruskorjaus	Toteutetaan peruskorjausohjelman mukaisesti	Kyllä	Toteutui
Rahoitustulos vähennettynä lainan lyhennyksillä ja peruskorjausinvestointien omarahoitusosuudella.	Tunnusluku on positiivinen	+ 0,4	Toteutui
Tilikauden tulos	Positiivinen tilikauden tulos.	Kyllä, liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja 1,2 milj. euroa	Toteutui
Asuinneliövelka €/asm ²	Enintään 708 €/asm ² (573 €/asm ² 2018)	537/asm ²	Toteutui
Omarahoitusosuus perusparannusinvestoinneissa (% perusparannusten kokonaiskustannuksista)	100 %	Ei peruskorjauksia, valmius olemassa	Toteutui

4.9 Niiralan Kulma Oy

Kuopion kaupungin 100% omistamalla Niiralan Kulma Oy:llä on yli 6 000 asuntoa ja yli 10 000 asukasta. Asuntojen yhteenlaskettu pinta-ala on 317 406 m². Kantakaupungin lisäksi asuntoja on ympäristön keskustaajamissa Riistavedellä, Vehmersalmella, Kurkimaässä ja Hirvilahdessa. Kuntaliitosten myötä asuntokohteita on myös Nilsiässä, Karttulassa, Maaningalla, Juankoskella, Muuruvedellä ja Säyneisessä. Yhtiöllä on oma siivouksen, kiinteistöhoiton, remontoinnin, hallinnon ja asiakaspalvelun henkilökunta.

Niiralan Kulma Oy on merkittävä toimija erityisryhmiä asutettaessa. On hyvä, että yhteistyö eri viranomaisien kanssa toimii. Asumisen tukemiseen on turvattava riittävät poikkihallinnolliset resurssit, jotta asumisviihtyvyys säilyy jatkossakin.

Niiralan Kulma Oy:n tavoitteena on aktivoida asukkaiden osallisuutta ja olla aktiivinen kumppani asukkaan kanssa. Asukkaat pyritään ottamaan mukaan päätöksentekoon. Asuntokohteita asukastoimikunnat ja laajempi asukastoimielin asukasneuvosto on asukkaiden keskeinen äänenkannattaja. Lisäksi asukaspuolelta valitaan sääntöjen mukaisesti kaksi henkilöä hallitukseen.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana asukkaiden osallistamista ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä. Kun asukkaalla on tunne, että asioihin voi vaikuttaa, parantaa se asumisviihtyvyyttä merkittävästi.

Niiralan kulma Oy on tehnyt pitkäjänteistä työtä energiatehokkuuden parantamiseksi asuin-kiinteistöissään ja on mukana vuokra-asuntoyhtiöiden energiatehokkuussopimuksissa. Yhtiön energiankulutus on laskenut 13 % vuoden 2015 tasosta. Vuonna 2018 Niiralan

Kulma sitoutti asukkaat mukaan resurssiviisauden toteuttamiseen järjestämällä kilpailuja kierrätyksen, sähkön ja veden käytön vähentämiseksi. Niiralan Kulma on aktiivisesti viestinyt omille asukkailleen ympäristövastuullisuudesta ja haastanut laajemmin kaikkia kuopiolaisia mukaan resurssiviisaustekoihin. Toimimalla resurssiviisaasti eri organisaatiot ja toimijat voivat saada käyttöönsä Viksu Kuopio -tunnuksen. Tunnuksia on tähän mennessä jaettu viisi ja Niiralan Kulma Oy sai tunnuksen vuonna 2019.

Tarkastuslautakunta pitää hienona asiana, että kaupungin vuokratilayhtiöt toimivat esimerkillisesti resurssiviisauden edistämiseksi ympäristönäkökulmat huomioon ottaen.

Kiinteistökannan kehittäminen

Kiinteistöjen käyttöaste on laskenut viime vuosina. Käyttöasteen laskuun ovat vaikuttaneet peruskorjausten käynnistymisen lisäksi remontit sekä kuntaliitoksen yhteydessä yhtiöön sulautetut käyttöasteeltaan matalat kohteet. Remonttien läpimenoaika on pyritty parantamaan. Työntekijöille on järjestetty esimerkiksi Lean-koulutusta prosessien tehostamiseksi.

Kiinteistökannan hallinnan perustana toimivat: salkutus, kunto-, haluttavuus- ja käyttöasteanalyysit ja korjausvelkalaskelmat. Kiinteistökantaa pyritään hallitsemaan usein eri keinoin, joita ovat esim. uudisrakentaminen, perusparannus ja -korjaus, purkaminen sekä kiinteistöjen ja yksittäisten asunto-osakkeiden myynti.

Niiralan Kulman pistetalon purkutömaa Mölymäellä

Niiralan Kulma Oy:n tavoitteiden toteutuminen

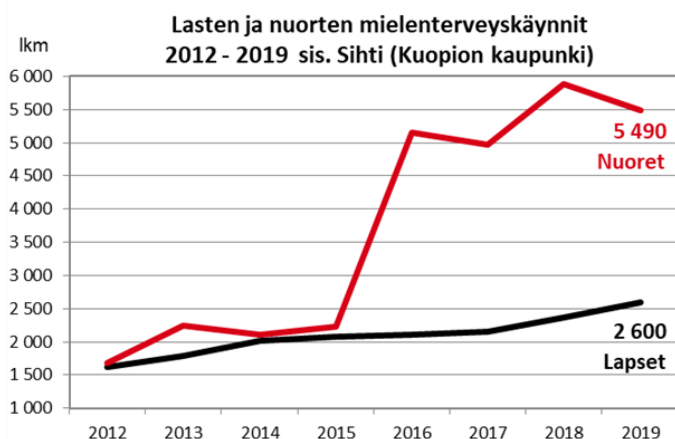
Mittari	Tavoite 2019	Toteutuma 2019	Tarkastuslautakunnan arvio
Asuntojen käyttöaste	97 % koko yhtiö, Juankosken kohteet mukana (2017 toteuma 98 %, 2018 toteuma 97 %).	96,8 %	Ei toteutunut
Asuntojen rakennuttaminen	Rakennutetaan asuntoja 12/2018 päivitetyn rakennuttamisohjelman mukaisesti	Toteutuu 2019 osalta	Toteutui
Erityisryhmien käytössä olevien asuntojen määrä	Toteutetaan erityisryhmille asuntoja omistajan kanssa yhteistyössä	Uusi kohde Pyöröön 2021	Toteutui
Rahoitustulos vähennettynä lainan lyhennyksillä ja peruskorjausinvestointien oma-rahoitusosuudella.	Tunnusluku on positiivinen	6,7 milj. euroa	Toteutui
Tilikauden tulos	Positiivinen tulos.	38,25 euroa	Toteutui
Asuinneliövelka €/asm ²	Alle 579 €/asm ² (2017 toteuma 492 €/asm ² , 2018 tot. 475 €/asm ²)	572,3 €/asm ²	Toteutui
Omarahoitusosuus perusparannusinvestoinneissa (% perusparannusten kokonaiskustannuksista)	20 % (2017 toteuma 25 %, 2018 toteuma 20 %).	Toteutui	Toteutui

4.10 Nuorisopalvelut

Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden työmuotoina ja palveluina ovat seuraavat: avoin pienryhmä- tai kerhotoiminta, digitaalinen nuorisotyö, erityisnuorisotyön palvelut, etsivä nuorisotyö, kansainvälinen nuorisotyö, katutyö tai jalkautuva nuorisotyö, koulunuorisotyö, kulttuurinen nuorisotyö, leiritoiminta, liikunnallinen nuorisotyö, monikulttuurinen nuorisotyö, nuorille järjestetyt koulutukset ja tiedotustilaisuudet, nuorisojärjestöjen tukipalvelut, nuorten tapahtumat, nuorten tieto- ja neuvontatyö, nuorisotilojen ”avoimet nuorten illat” -toiminta, nuorten vaikuttajaryhmän toiminta mm. nuorisovaltuusto, lasten parlamentti, pienryhmätoiminta, retkitoiminta, sukupuolisensitiivisen nuorisotyön palvelut, vapaa-ajan harrastustoiminta sekä vapaiden nuorten toimijaryhmien eli ei rekisteröityjen nuorisoryhmien tukipalvelut ja yksilöohjaus.

Nuorten mielenterveyspalveluiden käyttö on erittäin runsasta. Nuorten vastaanotto Sihti palvelee kuopiolaisten ja Kuopiossa opiskelevien nuorten aikuistumiseen ja yleisesti mielen-terveyteen liittyvissä asioissa. Tällä hetkellä vastaanotto on täynnä, mikä rajoittaa käyntimäärien kasvua. Resurssien lisääminen saattaa kasvattaa myös kävijämääriä.

Ilmiötä tulisi tarkastella laajemmin, onko mielenterveyspalveluiden kysyntä vai tarve lisääntynyt. Tarve itsessään on saattanut pysyä samana, mutta tietoisuus palvelusta lisääntynyt ja apua osataan kysyä, mikä voi lisätä palvelun kysyntää. Toisaalta myös yleisenä ilmiönä on huomattu, että päihteiden käyttö on kasvanut lähes räjähdysmäisesti. Nuorisopalveluiden mukaan mielenterveys ja päihteet kulkevat käsi kädessä, eikä niitä tulisi tarkastella erillisinä ilmiöinä.

Tarkastuslautakunnan mukaan nuorten kohtaamisessa ja hyvinvoinnin tukemisessa ennakointi ja kommunikointi eri sidosryhmien välillä on tärkeää.

Valmistelussa olevassa nuorisotoimintaohjelmassa päivitetään tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2020 - 2030. Ohjelma valmistuu keväällä 2020. Ilmiötä käsitellään osana normaalia toimintaa mm. monialaisessa työryhmässä, ohjaajapalaverissa, etsivän työn tiimissä ja nuorisopalveluiden johtotiimissä.

Loppusyksystä 2019 käynnistyi vuoteen 2030 saakka ulottuva Kuopion kaupungin nuorisopalveluiden toimintaohjelman päivitysprosessi. Asiantuntijoiden laatimassa kyselyssä selvitetään esiin nousevia nuorten elämään ja nuorisotyöhön vaikuttavia muutostekijöitä vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi haetaan vastausta siihen, millä keinoilla ja toimenpiteillä voidaan parhaiten vastata nuorten elämää ja nuorisotyötä tukeviin tekijöihin.

Nuorisopalveluiden mukaan tilasuunnittelussa nuorisotilojen osalta saisi käyttäjän ääni kuulua enemmän jo suunnitteluvaiheessa. Kun hankkeissa säästetään, osuu se melko usein nuorisotiloille varattuihin neliöihin. Varsinkin uusien monitoimitilojen tulisi mahdollistaa monipuolinen toiminta eri käyttäjäryhmille, jolloin käytöaste kasvaisi.

Tarkastuslautakunnan mukaan kaupungin monikäyttöisten toimitilojen suunnittelussa tulee huomioida riittävästi myös nuorisotilojen tilatarpeet.

4.11 Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

Kuopion kaupunginhallituksen hyväksymä sisäisen valvonnan yleisohje on tullut voimaan 1.1.2012. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että johtaminen, toiminnan suunnittelu ja päätöksenteko perustuvat oikeaan ja riittävään tietoon. Riskienhallinnalla varmistetaan, että toiminta jatkuu keskeytyksittä ja häiriöttä laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Kaupunginvaltuuston hyväksymä riskienhallintapolitiikan asiakirja on tullut voimaan 1.4.2014.

Sisäinen tarkastaja vastaa sisäisen valvonnan selontekojen analysoinnista ja yhteenvedon laatimisesta tilinpäätökseen palvelualueiden ja tytäryhteisöjen selonteon pohjalta. Palvelualueiden ja tytäryhteisöjen sisältö muodostuu kaupunkitason ja toimialojen omien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopisteiden toteutumisesta.

Vuoden 2019 kaupunkitasoisiksi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopisteiksi määriteltiin: 1) kaupunkistrategian etenemisen konkreettiset toimenpiteet ja tuotokset, 2) sopimustenhallinta (sopimusrekisteri, sopimusten noudattaminen ja valvonta) sekä 3) riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimivuus (riskien tunnistaminen, häiriötilanteiden hallinta, jatkuvuuden varmistaminen ja kontrollit).

Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan sisäisen valvonnan painopistealueiden jalkauttaminen talousarviossa ja selontekojen sisällöntuotanto tilinpäätöksessä vaatii edelleen täsmenämistä. Sisäisen valvonnan raportointien laatu vaihtelee merkittävästi eri palvelualueiden välillä.

Sisäinen tarkastus on arvioinut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilannetta ja tavoitteiden toteutumista sekä toteuttanut tarkastuksia valituissa tarkastuskohteissa. Tilikauden aikana on tarkastettu mm. kustannuksia ja pienhankintoja, investointien valmisteluprosesseja sekä kotihoidon käytössä olevan ICT-järjestelmän häiriötilanteita. Tarkastushavainnoista on raportoitu kaupungin johdolle ja tarkastuslautakunnalle.

Tarkastuslautakunta suosittelee sisäisen valvonnan painopistealueiden vahvempaa jalkauttamista jo talousarvion valmistelussa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden ja ohjeiden päivitystarpeita on seurattava säännöllisesti ja sisäisen tarkastuksen riittävät resurssit tulee turvata.

Kuvassa Juankosken Ruukin koulun aula- ja ruokailutila

5 KONSERNITALOUDEN JA –TAVOITTEIDEN TOTEUTUMIEN ARVIOINTI

Kuopion kaupungin konsernirakenne 1/2020	Kaupungin omistusosuus %	Konsernin omistusosuus %
TYTÄRYHTEISÖT		
Istekki Oy	31,78	49,90
Järviseudun Työterveys Oy (1.1.2019 alkaen)	60,80	70,85
Kiinteistö-KYS Oy	51,11	78,42
As Oy Litmasenrinne		46,48
Kiinteistö Oy Juankosken Pankkitalo	63,00	63,00
Kiinteistö Oy Juankosken Virastotalo	65,20	65,20
Karttulan Virastokeskus Oy	75,80	75,80
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	87,29	87,29
Kiinteistö Oy Kuopion Palolaakso	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kelloniemen Teollisuustalo	57,21	57,21
Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä	100,00	100,00
Koillis-Savon Ympäristöhuolto Oy	64,00	64,00
Kuopion Energia Oy (alakonsernitp)	100,00	100,00
Kuopion Sähköverkko Oy		100,00
Kuopion Vesi Oy (1.1.2020 alkaen)	84,00	84,00
Kuopio Innovation Oy	68,00	70,04
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy (alakonsernitp)	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Turontalo		73,70
Kuopion Pysäköinti Oy	100,00	100,00
Kys Invest Oy	48,78	76,03
Niiralan Kulma Oy	100,00	100,00
Asunto Oy Ruukkimäki	24,25	82,37
Nilsin Teollisuuskylä Oy	99,66	99,66
Savonia-ammattikorkeakoulu Oy	51,00	51,00
Servica Oy (1.1.2019 alkaen)	51,13	78,33
KUNTAYHTYMÄT		
P-Savon sairaanhoitopiirin kuntayht.(alakonsernitp)	55,86	55,86
Itä-Suomen Päihdehuollon ky	20,75	20,75
Vaalijalan kuntayhtymä	19,53	19,53
Pohjois-Savon Liitto	45,50	45,50
Savon Koulutuskuntayhtymä (alakonsernitp)	43,97	43,97
OSAKKUUSYRITYKSET		
Jätekuukko Oy	49,51	49,51
YHDISTELEMÄTTÖMÄT OSAKKUUSYRITYKSET		
As Oy Pirtinketosato	36,45	36,45
Sansia Oy	25,20	44,68
Kiinteistö Oy Karttulan Valtiontalo	31,00	31,00
Kiinteistö Oy Kuopion Studentia	23,39	23,39
Koillis-Savon Vesi Oy	25,20	25,20
Kuopio-Tahko Markkinointi Oy	29,00	29,00
Kuopion Ravirata Oy	29,00	29,00
Savon Kuituverkko Oy	26,49	26,49
Tahkon Markkinointi Oy	25,00	25,00

5.1 Konsernissa arviointi- vuonna tapahtuneet muutokset

Kuopion kaupunki ja Siilinjärven kunta päättivät kesällä 2019 yhteisen vesihuoltoyhtiön perustamisesta (KV 20.5.2019, § 34). Yhtiöittäminen toteutettiin liiketoimintakaupalla, jossa kauppahinta merkittiin osittain osakepääoman merkitsemiseen ja osittain lainasaamiseksi. Yhtiön omistusosuudet jakautuivat siten, että Kuopion kaupunki omistaa 84 prosenttia yhtiön osakkeista ja Siilinjärven kunta 16 prosenttia. Yhtiö on Kuopion kaupungin tytäryhtiö ja kuuluu Kuopion kaupunkikonserniin. Uusi yhtiö aloitti toimintansa 1.1.2020. Kuopion Vesi liikelaitoksen toiminta lakkautettiin 31.12.2019.

Ateria-, laitos- ja välinehuollon, kiinteistö- sekä logistiikan palveluja ja muita huollon tukipalveluja tuottava Servica Oy aloitti osakeyhtiönä 1.1.2019. Kuopion kaupungin omistusosuus muuttui vuoden aikana 51,5 prosentista 51,13 prosenttiin, kun kaupunki myi omistamiaan osakkeita Servican uusille asiakasomistajille.

Kuopion kaupungin henkilöstön lakisääteinen työterveyshuolto tuotettiin 1.1.2019 alkaen Kuopion kaupungin, Siilinjärven kunnan, Varkauden kaupungin ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän yhdessä perustaman Järviseudun Työterveys Oy:n toimesta. Ulkoisille asiakkaille tuotettavaa kokonaisvaltaista työterveyshuollon palvelua tuotettiin Kallaveden Työterveys Oy:ssä 1.1.2019 lukien. Kuopion kaupungin omistusosuus Järviseudun Työterveys Oy:stä on 60,80 prosenttia.

Yhtiöjärjestelyjen myötä talous- ja palkkahallinnon palveluja tuottavan Monetra Pohjois-Savo Oy:n Kuopion kaupungin omistusosuus laski sopimuksen mukaisesti omistusjärjestelyjen myötä 12 %:iin vuoden 2019 aikana (KV 11.6.2018, § 51), kun kaupunki myi omistamiaan osakkeita mm. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle.

Kuopion Energia Oy siirsi sähkönmyyntiliiketoimintansa Savon Voima Oyj:n, Jyväskylän Energia Oy:n ja Lappeenrannan Energia Oy:n kanssa yhdessä perustamaansa yhteistoimintayritykseen Väre Energia Oy:öön 1.1.2019 lukien. Savon Voima Oyj:n ja Kuopion Energia Oy:n toimintojen yhdistämistä valmisteltiin vuoden 2019 aikana, mutta yhdistymistä ei saatettu loppuun.

Asunto Oy Ruukkimäki myytiin 1.1.2019 lukien Niiralan Kulma Oy:lle. Kiinteistö-Kys Oy:n fuusioselvitys Niiralan Kulma Oy:öön on toimeenpanovaiheessa. Mestar-liikelaitoksen yhtiöittämissuunnitelma on käynnistetty siten, että yhtiö perustetaan 2021 alkaen.

Kuopion Energia Oy Haapaniemellä
Kuva: Vicente Serra

5.2 Omistajaohjaus

Kaupunginhallituksen alaiseen omistajaohjausjaostoon kuuluu kaupunginhallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtajat sekä kaksi muuta kaupunginhallituksen keskuudestaan toimikaudeseen valitsemaa jäsentä. Kaupunginhallitus nimeää jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Kuopion kaupungin konserniohjeen (hyväksytty kaupunginvaltuustossa 9.9.2019 voimaantulo 1.10.2019 lukien) mukaan kaupungin konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, kaupunginhallituksen omistajaohjausjaosto, kaupunginjohtaja, kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja.

Kaupunginhallituksen omistajaohjausjaosto ohjaa ja valvoo kaupungin liikelaitosten ja omistamien tai määräysvallassa olevien yhteisöjen toimintaa. Jaosto nimeää kaupungin edustajat yhteisöjen yhtiö-, yhtymä- ja vuosikokouksiin ja valitsee kaupungin edustajat kaupungin organisaation ulkopuoliseen hallintoon. Se päättää kaupungin kannanotoista yhtiökokouksissa ja muissa vastaavissa kokouksissa käsiteltäviin merkittäviin asioihin ja ohjeiden antamisesta kaupunkia yhteisöissä ja säätiöissä edustaville henkilöille. Kaupunginjohtaja huolehtii konsernin toiminnan ja talouden suunnittelusta ja seuraa konsernin toimivuutta ja tekee ehdotuksia konsernirakenteen kehittämisestä. Kaupunginjohtaja huolehtii kaupungin edunvalvomisesta niissä yhteisöissä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Kun omistajaohjausjaosto ei ole nimennyt kaupungin edustajia yhteisöjen kokouksiin tai päättänyt kaupungin kannanotoista yhteisöjen kokouksissa käsiteltäviin merkittäviin asioihin tai antanut ohjeita kaupunkia edustaville henkilöille, tekee sen kaupunginjohtaja. Näitä tehtäviä hoitaa myös kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja.

Konsernin johto (kaupunginjohtaja, kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja) voi antaa myös yksityiskohtaisempaa ohjausta konserniohjeessa mainituista asioista.

Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan keskeinen muutos konserniohjeessa on, että omistajaohjausjaoston tehtävistä ei enää säädetä uudessa konserniohjeessa. Kaupunginhallitus määrittelee jatkossa itse omistajaohjausjaoston tehtävät.

Omistajapolitiikan tulee noudattaa kaupungin visiota ja strategiaa. Omistajapolitiikassa on kuvattu kaupungin eri liiketoimintamuotojen, kuten liikelaitoksen ja osakeyhtiön toimintaperiaatteet. Osakeyhtiöt on ryhmitelty kolmeen kategoriaan: Strategiset yhtiöt, Palveluliiketo-

minnanyhtiöt ja Muut yhtiöt. Linjaukset omistuksesta luopumisesta on säilytetty omistajapolitiikan päivityksessä ennallaan. Tämän lisäksi omistajapolitiisiin linjauksiin on tehty teknisiä täsmennyksiä.

Tarkastuslautakunta on arvioinneissaan havainnut, että kaikille konsernissa toimiville sidosryhmille ei omistajan tahtotila ole ollut aina täysin selkeä. Esimerkiksi yhtiöjärjestelyihin ryhtyminen on aiheuttanut asianosaisissa yhteisöissä monia kysymyksiä myös tarkastuslautakunnan suuntaan. Omistajan tahtotila tulisi näkyä selkeästi tehtävien toimenpiteiden perusteluissa.

Tarkastuslautakunta suosittelee linjaamaan omistajapolitiikkaa mahdollisimman pitkälle, myös mahdollisten yhtiöjärjestelyjen yli menevään aikaan. Omistajan tahtotila ja tavoitteet tulee olla selvillä jo ennen yhtiöjärjestelyihin ryhtymistä ja niistä on tiedotettava mahdollisuuksien mukaan.

5.3 Konsernitavoitteiden toteutuma

Kaupunginvaltuusto on asettanut vuoden 2019 talousarviossa 14 keskeiselle Kuopio-konserniin kuuluvalla yhteisöllä yhteensä 62 tavoitetta, joista tilinpäätöksen mukaan 43 toteutui, kolme toteutui osittain. Tavoitteista jäi toteutumatta 15 ja yhden tavoitteen osalta toteutumista ei voitu arvioida. Yhteisöt ovat raportoineet toiminnastaan ja taloudestaan kaksi kertaa osavuositarkastuksen yhteydessä ja tilinpäätöksessä kaupunginhallitukselle, joka on edelleen raportoinut kaupunginvaltuustolle. Valtuusto edellytti talousarviossa, että kaikkien konserniyhteisöjen tulee omalla toiminnallaan tukea kaupungin strategian toteutumista. Valtuusto asetti kaikkia konserniyhteisöjä koskeviksi yhteisiksi tavoitteiksi Kuopion kaupungin työllisyyden tukemisen sekä resurssiviisauden ja kiertotalouden toimintaperiaatteiden toteuttamisen.

Tytäryhteisöt ovat huomioineet omassa toiminnassaan asetetut tavoitteet ja toimineet sen mukaisesti. Konsernitavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti omistajan asettamien tavoitteiden mukaisesti. Tulevien vuosien talousarvioissa kaupunginvaltuuston tytäryhteisöille asettamien tavoitteiden määrään ja mitattavuuteen tullaan kiinnittämään aikaisempia vuosia enemmän huomiota. Keskeisten konsernitavoitteiden toteutumat on kuvattu seuraavan sivun taulukossa.

Yhtiö	Eräitä keskeisiä konserniyhtiöiden tavoitteita ja niiden toteutumia
Kuopion Energia Oy	- Uusien pientaloalueiden liittymisaste on ollut selvityksen mukaan vähintään kannattavuusselvityksen mukainen. Hiltulanlahdessa tavoite on ollut >75 % ja toteutuma 76 %. Tavoite toteutui. - Fennovoima Oy:n osakkeista luopumista koskeva tavoite ei toteutunut. Osakkeet ovat vielä myynnissä. - Kuopion Sähköverkko Oy:n tavoite kaapelointiasteesta keskijänniteverkossa on 82 % (2018 78,5 %) toteutui. Kaapelointiaste oli vuoden 2019 lopussa 83,1 % . Tavoite toteutui. - Kaukojäähdytyslaitoksessa Savilahti – Harjula -alueella prosessiasennukset ovat käynnissä. Vesistöputken asennus ja laitosrakennus ovat valmiit. Tavoite toteutui. - Sovitun mukaisesti omistajalle on maksettu 1,6 miljoonaa euroa pääomapalautuksena. Lisäksi osinkoina maksettiin vuoden 2018 tuloksesta 0,5 miljoonaa euroa. Myös ensimmäiseen yhtiöittämiseen otetusta lainasta maksetaan lyhennystä 4,0 miljoonaa euroa. Korkoja ja muita rahoituseriä tuloutettiin 7,5 miljoonaa euroa. Osingonmaksun mahdollisuus selvitetään yhdessä omistajan kanssa. Tavoite toteutui. - Rekrytointitilanteissa toiminnan jatkuvuus, huoltovarmuus ja liiketoiminnan tarve ratkaisevat henkilövalinnat. Kuopion Energia tarjoaa alueen nuorille kesätyö- ja harjoittelupaikkoja sekä mahdollistaa opiskelijoille lopputyöaikoja ja kesän aikana henkilöitä on tehnyt opinnäytetyötään työnsä ohella.
Istekki Oy	- Yhtiön tavoitteena on ollut Istekin roolin säilyminen ja vahvistuminen vähintään kolmen maakunnan alueella sekä kunta- että sote-asiakkuuksissa. Tavoite toteutui, Itä-Suomen yliopisto on tullut uudeksi omistajaksi ja osakeanti on toteutettu tilikauden aikana myös Siun Sotelle ja Tuomi Logistiikka Oy:lle. - Istekin asiakastytyväisyystutkimus tehtiin loppuvuodesta 2019 ja tulokset valmistuvat alkuvuodesta 2020. Asiakastytyväisyystavoitteen toteutumista ei voida arvioida. - Tavoitteen mukaisesti yhtiö raportoi tuottaneen sovittuja palvelutasoja asiakkaille. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoite ja toteutuma on hieman ympäripyöreä. - Tilikauden liikevoittotavoite oli asetettu >1% liikevaihdosta (liikevaihto 2019: 129,8 milj. euroa). Liikevoitto 2,1 % oli tavoitetasossa. Tilikauden tuloksesta 2018 on jaettu puolet osinkona omistajille vuonna 2019 ja lisäksi osakkaille on jaettu ylimääräisenä osinkona ed. tilikauden voitosta 3 milj. euroa.
Kiinteistö-KYS Oy	- Asuntokannan käyttöastetavoite 99 % ja muut tavoitteet toteutuivat. - Kiinteistö-KYS Oy on tehnyt esimerkillistä resurssiviisaustyötä kiinteistöjen energiatehokkuuden eteen. - Tavoitteita on käsitelty laajemmin luvussa 4.8. (s.29)
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	- Tavoitteeksi asetettu kiinteistöpalvelusopimuksen noudattaminen toteutui sopimuksen mukaisesti. Hiltulanlahden koulu- ja päiväkotihanke on valmistunut tavoitteen mukaisesti. - Elinkaarihankkeissa on huomioitu jo suunnitteluvaiheessa resurssiviisaus ja ympäristönäkökulmat.
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	- Tavoite kiinteistöjen pitämisestä kohtuullisessa kunnossa on yhtiön mukaan toteutunut. - Tilikauden tulostavoitteeksi asetettu nollatulos toteutui. Tulos ennen rahoitustuottoja ja kuluja oli 3.122 euroa.
Kuopion Pysäköinti Oy	- Toripysäköinnin asiakasmäärät ovat kasvaneet 5,27% (+36 309 kpl) verrattuna viime vuoteen. Koko vuoden tavoitteeksi oli asetettu 8% kasvu, joten tavoite ei toteutunut. - Tilikauden tulostavoitteeksi oli asetettu 5 % tulosparannus vuoteen 2018 nähden, mikä toteutui reilusti. Tilikauden tulos 2018 oli tappiollinen 398 638 euroa. Tämän vuoden tulos -68.695 euroa on 329.934 euroa parempi kuin vuonna 2018. - Liiketoiminnan kassavirtatavoite oli on positiivinen 250.000 euroa ennen lainanlyhennyksiä (1.118.000 euroa vuonna 2018). Toteutuma 1 167 149 euroa, joten tavoite toteutui.
Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä	- Kiinteistön kunnossapidossa on noudatettu suunnitelmia tavoitteen mukaisesti. - Taloudellinen tulostavoite 25 000 euroa ei toteutunut. Poistopohjasta johtuen tilikauden tulos oli ennen veroja 33 150 euroa (26 520 euroa verojen jälkeen). - Ylläpito- ja huoltotoiminnassa on pyritty huomioimaan resurssiviisaus ja ympäristönäkökulmat.
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy	- Asuntokannan käyttöastetavoite on 96,5% ei toteutunut käyttöasteen ollessa 92,4% - Tilikauden tuloksen raportointiin olevan tavoitteen mukaisesti positiivinen. - Asuinliövelkatavoitteena oli enintään 660 euroa/asm², mikä ei toteutunut velan ollessa 677 eur/asm².
Niiralan Kulma Oy	- Asuntokannan käyttöastetavoite 97 % ei toteutunut toteutuman ollessa 96,8 %. Asuinliövelkatavoitteeksi asetettiin alle 579 euroa/asm², mikä saavutettiin. Toteutuma 572,3 euroa/asm². - Omarahoitusosuus peruskorjausinvestoinneista on tällä hetkellä tavoiteltu (20%). Tavoite toteutui. Yhtiö on mukana Kuopion kaupungin työllisyyspalveluiden koordinoimassa Taitopaja 2020 -hankkeessa. - Myös Niiralan Kulma Oy on tehnyt esimerkillistä resurssiviisaustyötä kiinteistöjen energiatehokkuuden eteen. Tästä tunnustuksena Viksu-Kuopio tunnustus vuodelta 2019. - Tavoitteita on käyty läpi arviointikertomuksen luvussa 4.9. (s.30)
Savonia Ammatti-korkeakoulu Oy	- Nuorten tutkinto-opiskelijoiden ensisijaiset hakijat/aloituspaiikat- tavoite ei ole toteutunut. Tavoite oli kolme ensisijaista hakijaa/aloituspaiikat, mutta toteutuma oli 2,77 hakijaa. - Opintojen keskeyttäneiden määrä pysyi tavoitellun tason alapuolella. 55 opintopistettä suorittaneiden osuus ei yltänyt tavoitteeseen 71,0 % ollen 60,3 % - Siirtyminen Savilahden kampukselle on sujunut tavoitteiden mukaisesti. - Tilikauden tulos 1,4 milj. euroa oli kaksinkertainen tavoiteltuun tasoon verrattuna.
Servica Oy	- Asiakastytyväisyyskyselyä koskeva tavoite (>3,6), saavutettu tulos 3,61. Tavoite toteutui. - Vuonna 2019 sairaspoissaolot kasvoivat 1,69 kalenteripäivä/työntekijä. Tavoite oli -2 pv. - Toimintakate 6,4 %, eli tulos ennen rahoituseriä, poistoja ja tuloveroja oli 0,2 % -yksikköä alle tavoitteen. - Yhtiö on mukana Kuopion kaupungin työllisyyspalveluiden koordinoimassa Taitopaja 2020 -hankkeessa

5.4 Konsernitalouden toteutuma

Konsernin tilikausi oli 1,6 miljoonaa euroa alijäämäinen, mikä oli 11,5 miljoonaa euroa heikompi kuin edellisenä vuonna. Kuopio-konsernin toimintatuotot olivat tilikaudella 683 miljoonaa euroa ja toimintakulut 1.282 miljoonaa euroa. Toimintatuotot kasvoivat 3 % eli vähemmän kuin toimintakulut, jotka kasvoivat 4 %. Toimintatuotot kattoivat 53 % konsernin toimintamenoista. Emokaupungin vastaava tunnusluku oli 21 %. Konsernin toimintakate oli -598 miljoonaa euroa, joka on 29 miljoonaa euroa heikompi kuin edellisenä vuonna.

Konsernin verotulot olivat 464 miljoonaa euroa (kaupungin tulovero, kiinteistövero ja osuus yhteisöveron tuotosta). Verotulot olivat 23 miljoonaa euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Valtionosuudet olivat 265 miljoonaa euroa. Valtionosuudet olivat 8 miljoonaa euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna.

Konsernin rahoitustuotot olivat 4 miljoonaa euroa ja rahoituskulut 12 miljoonaa euroa. Rahoitustuotot vähenivät 3 miljoonaa euroa ja rahoituskulut 2 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

Konsernin vuosikate oli 125 miljoonaa euroa, joka on 2 miljoonaa euroa parempi kuin edellisenä vuonna. Vuosikate kattoi tilikauden poistot tunnusluvun ollessa 107 %, kun se edellisenä vuonna oli 116 %. Vuosikate asukasta kohden oli 1.045 euroa, joka on vajaan prosentin enemmän kuin edellisenä vuonna. Emokaupungin vastaavat tunnusluvut olivat 30 % ja 138 euroa/asukas. Poistot kasvoivat edellisestä vuodesta 9 miljoonalla eurolla ja olivat suuruudeltaan 115 miljoonaa euroa.

Konsernin varsinaisen toiminnan rahavirta eli tulo-rahoitus oli 101 miljoonaa euroa, joka on noin 5 miljoonaa euroa (5 %) edellisvuotta suurempi. Tulorahoituksen korjauserät olivat -20 miljoonaa euroa. Näillä oikaistaan vuosikattetta kaupunkikonsernin saamiin pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittojen ja -tappioiden, osakkuusyhteisöjen tulossuukien ja pakollisten varausten muutosten osalta.

Kaupunkikonsernin investoinnit olivat 247 miljoonaa euroa, joka on 9 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Kaupunkikonsernin suurimmat investoijat Kuopion kaupungin lisäksi olivat Kuopion Energia Oy 35 miljoonaa euroa ja Servica Oy 24 miljoonaa euroa.

Toiminnan ja investointien yhteenlaskettu rahavirta oli 78 miljoonaa euroa negatiivinen eli rahavirrat eivät kattaneet konsernin nettoinvestointeja. Tulorahoituksen riittävyyttä kuvaava investointien tulorahoitusprosentti oli 51 %, mikä on edellisvuotisella tasolla. Konsernin rahavarat lisääntyivät 46 miljoonaa euroa ja ne

olivat vuoden lopussa 218 miljoonaa euroa. Konsernin kassan riittävyys oli 49 päivää, kun se edellisenä vuonna oli 40 päivää.

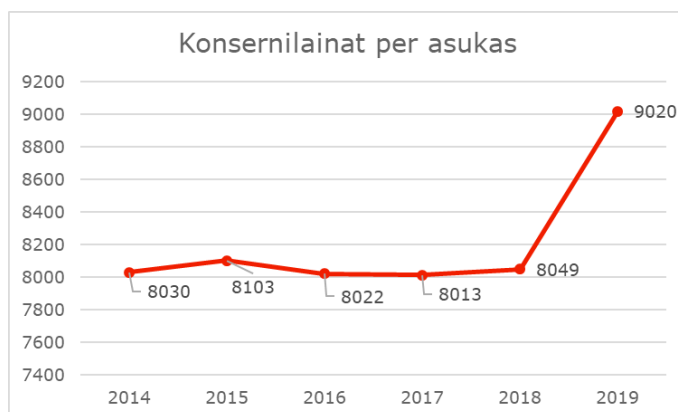
Konsernin toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeisen viiden vuoden ajalta on voimakkaasti negatiivinen.

Konsernilainat

Konsernitaseen loppusumma oli 1.908 miljoonaa euroa, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 138 miljoonaa euroa (8 %).

Konsernin oma pääoma oli 454 miljoonaa euroa. Oman pääoman osuus taseesta on 24 %. Konsernitaseen kertynyt ylijäämä on 11 miljoonaa euroa. Asukasta kohden laskettuna ylijäämä oli 90 euroa.

Konsernin ulkoinen lainakanta vuoden lopussa oli 1076 miljoonaa euroa. Lainakanta kasvoi edellisvuodesta 120 miljoonalla eurolla. Asukaskohtainen tunnusluku nousi lähes 1.000 euroa edellisvuodesta ollen 9020 euroa.

Konsernin ulkoisesta lainakannasta suurimmat velat olivat Kuopion kaupungin 396 miljoonaa euroa, Niiralan Kulma Oy:n 172 miljoonaa euroa ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri kuntayhtymän velkojen konserniosuus 324 miljoonaa euroa. Konsernin omavaraisuusasteeksi muodostui 27 %. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Alle 50 %:n omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta. Tilinpäätöksen mukaan emokaupungin omavaraisuusaste oli 54 %. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli 97 %. Emokaupungin vastaava tunnusluku oli 58 %.

Tarkastuslautakunta huomauttaa konserninelan korkeasta tasosta ja merkittävästä noususta vuoden 2019 aikana. Korkojen noustessa lisääntyy riski lainanhoitokulujen kasvusta.

Kriisikuntakriteerit uudistuvat

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerejä on uudistettu. Kriisikuntamittariston rakenne säilyy ennallaan, mutta tunnuslukuja ja niiden raja-arvoja on muutettu. Uudistetut kriisikuntakriteerit kuvaavat kunnan taloutta eri näkökulmista nykyistä paremmin.

Laskennallinen lainanhoitokate on uusi tunnusluku uudistuvassa kriisikuntakriteeristössä. Perusajatus on, että tunnusluku kuvaa velanhoitokykyä, kun vuosikatteen riittävyyttä verrataan lainojen korkokuluihin ja lyhennyksiin. Koska lainojen lyhennysaikataulut vaihtelevat kunnittain, laskennassa käytetään kaavamaisesti kahdeksaa vuotta kaikkien kuntien osalta.

Kuntalaissa määritellään tunnusluvun raja-arvoksi 0,8, joka kuvaa kunnan erityisen vaikeaa taloudellista asemaa. Laskennallisen lainanhoitokatteen arvon 1,0 alittuessa kunnan tulisi kiinnittää erityistä huomioita taloutensa kehitykseen ja analysointiin.

Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen keran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. Siihen asti sovelletaan vanhoja kriteerejä.

Voimassaolevat ja vuosien 2017 perusteella arvioitavat kriisikuntakriteerit

Mittari	Tunnusluku	Tarkastuslautakunnan arvio
peruskunta ei pysty kattamaan taseeseensa kertynyttä alijäämää neljässä vuodessa; tai	Ei alijäämää	Kriteeri ei täyty
kuntakonsernilla on kertynyttä alijäämää yli 1.000 euroa asukasta kohden viimeisessä tilinpäätöksessä ja sitä edeltävässä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa; tai	Kertynyt ylijäämä 90 e/as (v. 2019), 92 e/as (v. 2018)	Kriteeri ei täyty
kaikki neljä seuraavista kriteereistä täytyvät kahden peräkkäisen vuoden aikana: 1. Kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen	Vuosikate on positiivinen: 125 milj. € (v. 2018 123 milj. €)	Kriteeri ei täyty
2. Kunnan tuloveroprosentti on +1 prosenttiyksikköä yli kuntien keskiarvon	20,5 % (ka. 19,88)	Kriteeri ei täyty
3. Kuntakonsernin asukasta kohden laskettu lainamäärä ylittää 50 prosentilla maan keskiarvon.	v. 2019 9.020 e/as. (v. 2018 8049 e/as)	Kriteeri ei täyty
4. Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on yli 50 prosenttia.	96,6 % (v. 2018 90,3 %)	Kriteeri täyttyy

Vuonna 2022 voimaan tulevat ja vuosien 2020 ja 2021 perusteella arvioitavat kriisikuntakriteerit

Mittari	Tunnusluku	Tarkastuslautakunnan arvio
Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 % (Kiinnitettävä huomiota, jos alle 100 %)	107 % (v. 2018 116 %)	Kriteeri ei täyty
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (Kiinnitettävä huomiota, jos 1,5 %-yks yli keskiarvon)	20,5 %	Kriteeri ei täyty
Asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla (Kiinnitettävä huomiota, jos 25 % yli keskimääräisen)	10.597 e/as (v. 2018 9.379 e/as)	Kriteeri ei täyty
konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 (Kiinnitettävä huomiota, jos alle 1,0)	v. 2019 0,9 (v.2018 1,0)	Kiinnitettävä huomiota

Kuopion tori

6. ARVIOINTIHAVAINTOJEN JÄLKISEURANTA

Keskeiset arviointihavainnot 2017	Vastuualueen vastine	Tarkastuslautakunnan arvio
Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden hoitotakuun toteutuminen <i>Nuorten mielenterveyspalveluissa ja perheneuvolassa on ollut hoitotakuun ylittymiä. Nuorten mielenterveyspalveluissa hoitotakuuaika on ylittynyt usean nuoren kohdalla muutamasta päivästä viikkoihin.</i>	Tilinpäätöksen mukaan nuorten mielenterveyspalveluissa hoitotakuun todetaan ylittyneen muutamassa tapauksessa. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan vuonna 2019 Lasten mielenterveysyksikössä 91vrk:n hoitotakuu ylittyi 38 lapsen ja perheen osalta ja Nuorten mielenterveysyksikössä 57 nuoren osalta. Vuoden 2020 alusta maaliskuuhun lukien lasten 91vrk:n hoitotakuu ylittynyt 12 lapsen osalta ja nuorten 91vrk:n hoitotakuu on ylittynyt 32 nuoren osalta. Palvelukapasiteettia on pyritty lisäämään rekrytoimalla tilapäistä lisähenkilökuntaa. Kaupunginvaltuustossa ja kaupunginhallituksessa sähköinen kokouskäytäntö on osalla jäsenistä käytössä, osalle jäsenistä esityslistat toimitetaan paperisena. Perusturva- ja terveyslautakunta siirtyi sähköiseen kokouskäytäntöön syksyn 2019 aikana. Keskusvaalilautakunnassa sähköinen kokouskäytäntö ei ole käytössä. Sähköistä kokouskäytäntöä ei ole ajateltu otettavan käyttöön alueellisesti toimivissa lautakunnissa eikä liikelaitoksissa.	Tarkastuslautakunnan mukaan hoitotakuun ylittymiä on pyrittävä välttämään. Tarvittava palvelukapasiteetin lisääminen nähdään hyvänä asiana. Sähköiseen kokouskäytäntöön on siirrytty nopeasti. Osittain myös olosuhteiden pakosta. Toimielimet ovat ottaneet sähköiset palvelut käyttöön ennakkoluulottomasti.
Sähköiseen kokouskäytäntöön siirtyminen edelleen haastavaa <i>Sähköiseen kokouskäytäntöön siirtymiseksi on lisätty laitekantaa, mutta käyttöönotto on edennyt vain muutamissa toimielimissä.</i>		Jonojen purkamiseksi on tehty toimenpiteitä. ja palveluasumispaikkojen määrä on kasvanut. Jonotilanne on silti heikentynyt. Tarkastuslautakunta seuraa edelleen jonotilanteen kehittymistä.
Vanhusten palveluasumisen jonotilanne <i>Kaikki palveluasumisen tasot huomioiden vuonna 2018 jonottajia palveluasumiseen oli noin 100 henkilöä ja vuonna 2019 määrä on noin 80.</i>	Jonotilanne on hankaloitunut talven ja kevään 2020 aikana. Huhti-kuun alussa jonossa oli 144 asiakasta, joista 44 odotti palveluasumisen paikkaa, 93 tehostetun asumisen paikkaa ja neljä laitoshoidon paikkaa. Yli kolme kuukautta odottaneiden määrä on kasvanut siten, että palveluasumisessa yli 90 vrk odottaneita on 8 asiakasta ja tehostetussa palveluasumisessa 24 asiakasta. Alkuvuodesta paikkakierto on selvästi hidastunut eli paikkoja vapautunut aiempaa hitaammin. Tavoitteena on 60-70 hengen jono, jolloin odotusaika asumispaivaluun on noin 2 kuukautta.	Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen ja työmarkkinatuen kuntasuuden pienentäminen Työllistämiseen voidaan edelleen satsata paremmin erityisesti konserniyhtiöissä. Vuoden 2019 talousarviossa liikelaitoksille on asetettu tavoite osallistua pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn ja konserniyhteisölle tavoite parantaa Kuopion työllisyyttä. Työllisyyspalvelu käynnisti vuoden 2018 lopussa ESR-rahoitteisen Taitopajat -hankkeen, jossa ovat mukana Servica Oy ja Niiralan Kulma Oy. Hankkeessa nämä tarjoavat valmentavaa työtä (ns. työtaitopaja) pitkäaikaistyöttömille. Mestarin kanssa on käynnistetty vastaavanlaisen yhteistyömallin kehittäminen. Lisäksi työllisyyspalvelun asiakkailla etsitään työ- ja työkokeilu paikkoja muista konserniyhteisöistä.
Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen ja työmarkkinatuen kuntasuuden pienentäminen <i>Työllistämiseen voidaan edelleen satsata paremmin erityisesti konserniyhtiöissä.</i>	Vuoden 2019 talousarviossa liikelaitoksille on asetettu tavoite osallistua pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn ja konserniyhteisölle tavoite parantaa Kuopion työllisyyttä. Työllisyyspalvelu käynnisti vuoden 2018 lopussa ESR-rahoitteisen Taitopajat -hankkeen, jossa ovat mukana Servica Oy ja Niiralan Kulma Oy. Hankkeessa nämä tarjoavat valmentavaa työtä (ns. työtaitopaja) pitkäaikaistyöttömille. Mestarin kanssa on käynnistetty vastaavanlaisen yhteistyömallin kehittäminen. Lisäksi työllisyyspalvelun asiakkailla etsitään työ- ja työkokeilu paikkoja muista konserniyhteisöistä.	Työllisyyden parantaminen nähdään paremmin koko konsernin yhteisenä asiana.
Henkilöstön työhyvinvointia lisäävät toimenpiteet ja sairauspoissaolojen vähentämistavoitteet <i>Sairauspoissaolojen vähentäminen on haastavaa. Pienten yksiköiden yksittäiset pidempiaikaiset poissaolot vaikuttavat merkittävästi henkilötöyvuosikohtaiseen kertymään.</i>	Työhyvinvoinnin kehittämiseen on varattu erillinen 150.000 euron määräraha vuosina 2018 ja 2019. ESR-hanke "Yhdessä Työhyvinvointia - kokeiluilla lisää toimintamalleja" on käynnissä 1.5.2018 - 31.10.2020. Hankkeessa on plottikohteina työyksiköitä kattaen yhteensä lähes 500 työtekijää. Työhyvinvointia tukevia ohjeita ja toimintamalleja on päivitetty ja uudistettu, mm. aktiivisen aikaisen tuen toimintamalli, etätyöohje ja korvaavan työn toimintamalli.	Vuoden 2019 henkilöstökertomuksen mukaan sairauspoissaolot ovat hieman vähentyneet, mutta tavoitteeseen 2pv/hvt ei päästä.
Keskeiset arviointihavainnot 2018	Vastuualueen vastine	Tarkastuslautakunnan arvio
Strategisten toimenpideohjelmien loppuunsaattaminen helpottaisi strategian jalkauttamista <i>Strategian jalkauttamisen kannalta olisi tärkeää, että toimenpideohjelmat valmistuvat mahdollisimman pian.</i>	Strategian toimenpideohjelmat, jotka ovat jatkuvasti päivittyviä välineitä, valmistuvat päätöksentekoon vasta keväällä 2020. Ohjelmaluonnokset ovat kuitenkin olleet käytössä ja palvelleet vuoden 2019 tavoitteiden ja mittareiden asettamista.	Tarkastuslautakunnan arvioon mukaan toimenpideohjelmien valmistuminen on edennyt.
Strategisten tavoitteiden ja mittareiden tulee olla tavoitteita kuvaavia, yksiselitteisiä ja mitattavia <i>Tarkastuslautakunta painottaa, että tavoitteiden ja niiden toteutumista kuvaavat mittarit tulisi olla sellaisia, että ne ovat yksiselitteisiä ja että niitä koskeva seuranta-tietä on vuositasonsa saatavilla. Palvelualuekohtaiset tavoitetaulukot tuovat merkittävästi lisäarvoa tilinpäätöskirjaan.</i>	Kaikkia mittaritietoja ei edelleenkaan saada vuositasonsa tai edellisen tilinpäätösvuoden tiedot saadaan niin myöhään, etteivät ne ehdi mukaan tilinpäätökseen. Mittaritietoja saadaan esim. erilaisista kyselyistä, joita toteutetaan joka toinen vuosi (kouluterveyskysely, muut-tajatutkimus yms.). Strategian tiivistetyt mittaritaulukot on sisällytetty vuoden 2019 tilinpäätökseen.	Tarkastuslautakunnan mukaan mittareita tulee tarkastella vuosittain talousarviovalmistelun yhteydessä. Tavoitetaulukot jokaisen palvelualueen osalta lisäsi tilinpäätöskirjan sivumäärää merkittävästi.
Kaupungin taloudellisen tilanteen haasteet <i>Tilikauden tulosta parannettiin kertaerin. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että satunnaisen erien lisäksi kestävässä ja pitkäjänteisessä taloudenhoidossa tarvitaan myös kauaskantoisempia toimenpiteitä.</i>	Kuluvan vuoden ennakoitua suurempi alijäämäisyys ja vuoden 2020 talousarvion valmistelutilanne huomioiden kaupunginhallitus on 16.9.2019 päättänyt yhteistoimintamenettelyn käynnistämisestä. Tavoitteena on 10 miljoonan euron pysyväisluonteiset kululeikkaukset kahden seuraavan budjettivuoden aikana. Talouden sopeuttaminen vaatii tulopohjan, mm. maksujen ja verojen sekä toimintakulujen kuten esimerkiksi henkilötöyvuosien arviointia.	Tarkastuslautakunta tulee jatkossa seuramaan talouden sopeuttamistoimien vaikuttavuutta. Uudet talouden haasteet suhdanteiden heikentyessä vaativat varautumistoimenpiteitä.
Maahanmuuttajille tarjottavien palvelut ovat pirstaleisia ja asiakasmäärä vähenee tulevaisuudessa <i>Kiintiöpakolaisten määrä on laskenut huomattavasti viime vuosien aikana. Asiakasmäärän vähentyminen saattaa tulevaisuudessa vaatia palvelutason sopeuttamista tai palveluiden uudelleenorganisointia. Tarkastuslautakunnan mielestä maahanmuuttajille tarjottavat palvelut ovat pirstaleisia ja vastuut ovat hajautuneet usealle toimialalle.</i>	Maahanmuuttajayksikössä palvelullaan jatkossa kiintiöpakolaisten lisäksi kaikki myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneet henkilöt ja perheet riippumatta siitä, tulevatko he osoitetuille kuntapaikoille vai muuttavatko kuntaan itsenäisesti. Uuden asiakasryhmän myötä asiakasmäärässä ei tapahdu vähenemistä ainakaan seuraavaan kolmeen vuoteen, jonka aikana Kuopio vastaa kotoutumisesta. Kaupungilla ei ole keskitettyä, yleistä palvelupistettä, joka palvelisi kaikkia maahanmuuttajia tai työperäisesti Kuopioon tulleita maahanmuuttajia. Laajoja kokonaisuuksia käsitellään kaupungin maahanmuuttajatoimijoiden yhteisen kokouksessa KV-kohtaamo -verkostossa.	Tarkastuslautakunnan mukaan maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi tulee tehdä mahdollisimman laajaa yhteistyötä. Vastuut ja prosessit tulee olla selkeitä. Yhteistyötä on mahdollista tiivistää edelleen.
Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet ja ohjeet <i>Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden ja ohjeiden päivystarpeita on seurattava säännöllisesti.</i>	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistus kaipaa uusimista, missä yhteydessä nykyisiä toimintatapoja on hyvä tarkastella kriittisesti ja päivittää ajan tasalle. Tarvittavat keskustelut ja suunnitelmat sekä päätökset toimintamallin ja ohjeistuksen uusimistarpeesta käydään vuoden loppuun mennessä.	Toimintamallien ja ohjeistuksen uusimisen edistymisen on vielä kesken.
Konserniyhteistyön tiivistäminen ja selkeä omistajan tahtotilan ilmaiseminen konserniyhteisöjen työnjoissa <i>Tarkastuslautakunta toivoo selkeää omistajaohjausta siihen, että konserni toimii saumattomasti yhteistyössä ja roolit on selkeät eri konsernin toimijoiden välillä.</i>	Kuopion kaupunkikonserni on jo useiden vuosien ajan ollut suurien muutosten alaisena ja muutokset konsernirakenteissa jatkuvat myös tulevaisuudessa. Konserni on monimuotoinen ja konserniyhteistyön koordinoimista vaatii jatkuvaa seuranta. Tilaa ja tuottajan yhteistyössä kaupunkiympäristön kunnossapitopalveluissa on todettu haasteita. Yhteistyö on kuitenkin kehittynyt viime vuosina. Yhteistyön kehittämiseksi on lisätty foorumeja, joilla asioita ennakoivasti valmistellaan.	Tarkastuslautakunta suosittaa varamaan konserniohjaukseen ja konserniyhtiöiden seurantaan riittävät resurssit. Omistajan tahtotila ei ole aina selkeä.

Merkkien selitteet: Etenee Etenee osittain

Kuopion kaupungin myöntämällä avustuksilla tuetaan mm. kulttuuriyhdistysten toimintaa. Kuvassa Kellari Ry:n Kellarifest-ulkoilmatapahtuma, joka järjestettiin Valkeisenlammen puistossa 24.8.2019.

7. YHTEENVETO/VASTINEPYYNNÖT VUODEN 2019 HAVAINNOISTA

Keskeiset arviointihavainnot	Vastuualueen vastine	Tarkastuslautakunnan arvio
Kaupunkikonsernin talous tasapainossa myös tulevaisuudessa Investointien tulorahoitus on huolestuttavan matalalla tasolla ja johtaa merkittävään kasvuun velkaantumisessa. Tarkastuslautakunta kantaa huolta suhdanteiden äkillisen heikkenemisen vaikutuksista Kuopion talouden tasapainoon. Vaikka vaikutukset näkyvät viiveellä, tulee niihin varautua hyvissä ajoin. Kuopion kaupunki on merkittävässä roolissa alueensa elinvoiman säilyttäjänä myös poikkeusoloissa.		Talouden tasapainottamistoimenpiteisiin on ryhdytty ennakolluultomasti, mikä näkyi mm. yt-neuvotteluina ja verotulopohjan kasvattamisena. Kevät on tuonut aivan uusia haasteita kuntatalouteen ja nyt pitää varmistaa kuntatalouden kestävyys. Konsernin velkaantumisaste haastaa koko konsernin taloudellista kantokykyä.
Väestökehityksen ennustemallit Tarkastuslautakunnan mukaan toimiva tiedonsaanti on tärkeä osa nykypäivän tiedolla johtamista. Ajantasainen kaupunkirakenteen tilannekuva sekä ennustemallit tulevaisuuden palveluverkostosta ja muuttoliikkeestä lisäävät valmistelun ja päätöksenteon vaikuttavuutta.		Havaintojen mukaan aiemmin on saatu hyvinkin tarkasti selville, mistä Kuopion uusiin asutuihin muutetaan. Nykyisin tarkkaa tietoa ei ole enää saatavilla tai tietoa ei ole ostettu tilastoina, joten tiedonsaanti on heikentynyt.
Toimitilojen tarvesuunnitteluun vaikuttavat ilmiöt Tarkastuslautakunta korostaa yhteistyön merkitystä tarvesuunnitteluvaiheessa, jotta toimitila vastaa kysyntää. Tarvesuunnittelussa tulee huomioida myös mahdollinen alueellinen yksityinen palvelutuotanto.		Toimitilasuunnittelussa tulee entistä tarkemmin huomioida toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Sähköisten ratkaisujen yleistymässä tilatarve henkilöä kohti tulee pienenemään lähes kaikilla toimialoilla ja toimintaa järjestetään myös yksityisomisteisissa tiloissa.
Yhteistyö perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin ja sairaanhoitopiirin tulee panostaa vuoropuheluun ja tiedolla johtamiseen. Suoritteet ja välittömän asiakastyön määrä ovat keskeisiä indikaattoreita erikoissairaanhoidon kustannuksista, joten niitä koskeva vertailutieto tulisi olla saatavissa. Tarkastuslautakunta pitää erikoistuvan suunterveydenhoidon yhteistyön tiivistämistä tärkeänä asiana. Tiivis yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa voi helpottaa tilanteessa, jossa toimitilojen ja henkilöstöresurssien osalta on niukkuutta. Suoritteet ja välittömän asiakastyön määrä ovat keskeisiä indikaattoreita erikoissairaanhoidon kustannuksien seurannassa.		Työnjakoa erikoissairaanhoidon ja perusterveyden huollon välillä on mahdollista edelleen tiivistää. Myöskään alueellinen osa-optimointi ei tuo ratkaisua maakunnan haasteeseen pitää riittävää asiakaspohjaa erityisvastuualueella, vaikka palvelutarve väestön ikääntyessä kasvaa. Toimivat hoitoketjut yli vastuualue- ja kuntarajojen auttavat hallitsemaan niukkuutta palvelutuotannon resursseissa ja hillitsemään kustannuksia. Suoritteet, välittömän asiakastyön määrä ja erikoissairaanhoidon kustannuksien vertailutiedot tulisi olla omistajakuntien saatavissa.
Sisäisen valvonnan painopisteiden jalkauttaminen riittävin resurssein Tarkastuslautakunta suosittelee sisäisen valvonnan painopistealueiden vahvempaa jalkauttamista jo talousarvion valmistelussa. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden ja ohjeiden päivitystarpeita on seurattava säännöllisesti ja sisäisen tarkastuksen riittävät resurssit tulee turvata.		Sisäisen valvonnan kysymyksiin perehtyneen sisäisen tarkastuksen resurssit ovat Kuopion kokoiseen kaupunkiin nähden pienet. Tämä velvoittaa palvelualueita entistä tarkemmin miettimään, miten sisäinen valvonta ja riskienhallinta omalla palvelualueella järjestetään. Kaupunkitasoisesti asiaa jäsennetään vuosittaisin painopistein, joiden jalkautumisessa on ollut haasteita. Esimerkiksi talousarvion laadintavaiheessa asiaan kannattaa järjestää koulutusta.
Omistajapolitiikkaan selkeyttä jo ennen yhtiöjärjestelyjä Tarkastuslautakunta suosittelee linjaamaan omistajapolitiikkaa mahdollisimman pitkälle, myös mahdollisten yhtiöjärjestelyjen yli menevään aikaan. Omistajan tahtotila ja tavoitteet tulee olla selvillä jo ennen yhtiöjärjestelyihin ryhtymistä ja niistä on tiedotettava mahdollisuuksien mukaan.		Yhtiöjärjestelyjä tehtäessä omistajan tahtotila tulisi olla selkeä kaikille osapuolille. Oli kyse fuusioitavasta yhtiöstä tai yhtiötettävästä liikelaitoksesta, tulee varmistua siitä, että kaikilla osapuolilla on riittävät tiedot käytössään ja tulevaisuuden roolit selvillä.

8. ALLEKIRJOITUKSET

Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta 23.4.2020

Hilikka Kontiainen
puheenjohtaja

Taisto Toppinen
varapuheenjohtaja

Kalle Keinänen
jäsen

Jouko Löönen
jäsen

Ari Paanala
jäsen

Kaija Räsänen
jäsen

Minna Sahlberg
jäsen

Kuvassa vasemmalta: Taisto Toppinen, Kalle Keinänen, Ari Paanala, Kaija Räsänen, Jouko Löönen, Minna Sahlberg ja Hilikka Kontiainen. Kuva: Vicente Serra

Kuopion kaupunki
Tarkastuslautakunta
Tulliportinkatu 31
PL 228, 70101 Kuopio
www.kuopio.fi

A romantic scene of a man and a woman holding hands, silhouetted against a bright sunset. They are standing in front of a large, artistic structure made of many vertical poles of varying heights, some of which are connected by horizontal bars, creating a grid-like pattern. The sun is low on the horizon, casting a warm, golden glow over the entire scene. The background shows a calm body of water reflecting the light, and a dark line of trees on the far shore. The overall mood is peaceful and intimate.

KUOPIO